

DAMAGE BOOK

**THE BOOK WAS
DRENCHED**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_202302

UNIVERSAL
LIBRARY

ಸುನರ್ಣ ಭಾರತಿ ಗ್ರಂಥ ೬.

ರಾಜ್ಯತ್ರಪ್ಪ.

(ಸರಳರಗಳೆಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕ).

ಲೇಖಕರು,
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾಟೀಲ, ಬೆಳಗಾವಿ.

ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳು ಲೇಖಕರಿಗೆ ಸೇರಿವೆ.

ಸುನರ್ಣ ಭಾರತಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಬೆಳಗಾವಿ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು,
ವ. ಭೀ. ಪಾಟೀಲ,
ಸುವರ್ಣ ಭಾರತಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ,
ಬೆಳಗಾವಿ.

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಲಹೆಗಾರರು,
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾಟೀಲ
ಶ್ರೀರಾಮ ಪಾಟೀಲ, ಬಿ. ಎ. ಆನರ್ಸ್ ಬಿ. ಟಿ.
ಶ್ರೀ. ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಕುಮಾರ ಭಾಗೋಜಿ, ಎಮ್. ಎ.
ಸೌ. ಶಮಾದೇವಿ ಪಾಟೀಲ.

ಮುದ್ರಕರು,
ಬಿ. ಡಿ. ಚೌಗುಲೆ,
ಶ್ರೀಮಹಾವೀರ ಮುದ್ರಣಾಲಯ,
ಬೆಳಗಾವಿ

ಎರಡು ಮಾತು.

ಈ ರಾಜ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಸರಳರಗಳೆಯ ನಾಟಕವನ್ನು ವಿಜಯನಗರದ ಅರು ನೂರು ವರುಷದ ಹುಟ್ಟು ಹಬ್ಬದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ—ಅಂದರೆ ಇಂದಿಗೆ ಹದಿನಾರು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ—ಬರೆಯಲಾಗಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಇಲ್ಲಿಯ ಅರುಣೋದಯ ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಎರಡ ನೆಯ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿಜಯನಗರದ ಸ್ಮಾರಕ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿ ಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಕಸ—ಧೂಳಿ ತಿನ್ನುತ್ತ ನಾಟಕವು ಹಾಗೆಯೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದಿತು. ಈಗ ಸುರ್ವಣ ಭಾರತಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲೆಯವರು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದುದಕ್ಕೆ ಉಪಕೃತನು.

ಈ ನಾಟಕದ ವಸ್ತು ವಿಜಯನಗರದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಚಿರದುರಂತ ಘಟನೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಇದರ ಮೇಲೆ ಕಾದಂಬರಿ, ಕತೆ, ನಾಟಕ ಬರೆದುದುಂಟು. ಅವುಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅತ್ತಿರುವೆ, ನೋಡಿ ನೊಂದಿರುವೆ. ಈ ದುಃಖ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಾನೂ ಬರೆದಿರುವೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೂ ಯಾರಾ ದರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬಹುದು. ಆ ವಸ್ತು ಅಂಥ ಪ್ರೇರಣಾ ಜನಕವಾದುದು.

ಮೂಲ ವಸ್ತುವು ಸಾಕಷ್ಟು ದುಃಖದಾಯಕವಿದ್ದರೂ ನಾನು ಒಂದೆ ರಡು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ಅವು ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಣ್ಣ ಬಳಿಯಬೇಕೆಂದಲ್ಲ. ನನಗಾದ ದುಃಖದ ತೀವ್ರತೆಯ ದ್ಯೋತಕಕ್ಕಾಗಿ. ಈ ಮಾತನ್ನು ರಸಿಕ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಹೇಳ ಬಯಸುವೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಶೋಧ ಕರಿಗಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾಟೀಲ.

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಅರಿಕೆ.

ರೆಕ್ಕೆಯ ಕುದುರೆಯ ಓಟದಂತೆ ಜೀವನೋಪಾಯ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆಯು ಬೆಳೆದಂತೆ ಕಾಗದದ ಧಾರಣೆಯೂ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಮೇಲೆ ಮಾಲೆಯವರಿಗೆ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ತೊಂದರೆಯೂ ಉಂಟು. ಜಯಂತ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ನಮಗೆ ಅನುಕೂಲ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಒದಗಲಿಲ್ಲ. ಒದಗಿದಷ್ಟು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಅದು ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡದಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯತೃಷ್ಣೆಯೆಂಬ ಚಿಕ್ಕ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಪುಸ್ತಕವು ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಅವರ ಯೋಗ್ಯತೆ ದೊಡ್ಡದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಓದಿದರೆ ತಿಳಿಯ ಬಹುದು. ಅದು ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಜಯಂತ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಉದಾರ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮಾಲೆಯಿಂದ ಕೊಡುವೆವೆಂದ ಭರವಸೆಯನ್ನೀಡ ಬಯಸುವೆವು.

ರಾಜ್ಯತೃಷ್ಣೆ ನಾಟಕವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಾಲೆಗೆ ಮುದ್ರಿಸಲು ಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾಟೀಲರಿಗೆ ಧನ್ಯತೆಗಳು.

ಪ್ರಕಾಶಕರು.

ರಾಜ್ಯತ್ವಷ್ಟಿ

ಪ್ರವೇಶ ೧.

(ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಪತಿಯು ರುಗ್ಗುಶಯ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವನು. ಶಾಂತ ವಾತಾವರಣ. ವೆಂಕಟಪತಿಯ ನರಳುವಿಕೆಯು ಆ ಶಾಂತವಾತಾವರಣವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಭೀಕರತೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು. ಹೀಗೆಯೇ ಐದಾರು ನಿಮಿಷ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಅರಸನು ಆಯಾಸದಿಂದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು, ಅಳವಾದ ಉಸಿರುಗರೆಯುತ್ತ—

ವೆಂಕಟಪತಿ:—

ಹಾ ! ಪಂಪಾಪತೆ

ಮಮ್ಮದಿಯ ಮಾಸೇನೆ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವ ಹಿಂದೆ

ನುಂಗ ಬಂದಿತು ತಂದೆ, ಶ್ರೀವಿರೂಪಾಕ್ಷನೆ !

ಭಾರತದ ಬಂಧುಗಳು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಕಾಪಾಡು

ಎಂಬ ಮೊರೆಯಿಡಲದನು ಕೇಳಿಯೋಡುತ್ತ ಬಂದೆ.

—ವೇದವೇದಾಂಗಗಳು ಭಾರತದ ಪುಣ್ಯದಲಿ

ಮೈವೆತ್ತುವೆಂಬಂತೆ, ಕನ್ನಡದ ನಾಡಿನಲಿ

ಮುನಿಗಣಕೆ ಮಣಿಯಾದ, ಕುಕ್ಕುಲಕೆ ಪತಿಯಾದ,

ಯೋಗಿಗಳ ಭೋಗಿಯೋ, ತ್ಯಾಗಿಗಳ ತವುರೂರೋ,

ವಿದ್ಯೆಗದು ವಲ್ಲಭನು, ಶಾಸ್ತ್ರಕದು ಸರ್ವಜ್ಞ,

ಸಿರಿಯೆರೆಯ ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯರದು ಮೈದೋರಿ

ಆರ್ಯ ಧರ್ಮದ ಬೆಳಕ ಜಗನ್ನೆಲ್ಲ ಕರಡಿದರು.

ಈ ಜಸವು ನಿನ್ನದಲ್ಲವೆ ತಂದೆ ಪಂಪಾಪತೆ.....!!

(ಉಸಿರುಗರೆದು ಬಲಕ್ಕೆ ಬಂದಿಪ್ಪು ಒರಗಿ)

ಆ ಮುನಿಯು, ಆ ಗುರುವು, ಆ ತ್ಯಾಗಿ, ಆ ಮೂರ್ತಿ

ನೆಟ್ಟಿಗಿಡವನು ನಾನು ಎಲುವಿನಾ ಪುಡಿಹಾಕೆ

ನೆತ್ತರದ ನೀರೆರೆದು ಕೀರ್ತಿಯಾ ಗಾಳಿಯನು
ಬೀಸಿ ಬೆಳೆಸಿದೆ ತಂದೆ, ಕುಲವೇವ ಪಂಪಾಪತಿ !!
ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಿ ನಾನು ಆವ ಸಾಧ್ವಿಯ ಮಗುವ
ಪೀಡಿಸಿದೆನೆಂದೆಯೋ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದು ನನಗೆ.
ಲೋಕವೇ ಮಕ್ಕಳೆಂದರಿತುವೆ ಮೋದದಲಿ.
ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ದುಗುಡು ನನಗಿಲ್ಲವೇಳು
ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನಕೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಸ
ಇಹುದೆಂದು ಬಗೆದಿರುವೆ ದೇವ ವಿರುಪಾಕ್ಷನೆ !!

(ಆಯಾಸವಾಗಿ ನರಳುತ್ತ)

ನಾನೊಂದು ಎಣಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವೆ ಮರಣದಲಿ
ಒಳಗೊಂದು ನಡೆದಿಹುದು ಘನಘೋರ ಸಂಗ್ರಾಮ
ದೇವ ದೇವನೆ ! ನೀನು ದಾರಿ ತೋರದ ನಾನು
ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಲಿ ಹೇಗೆ ? ಈ ಪವಿತ್ರ ಪೀಠಕ್ಕೆ
ಮಕ್ಕಳಾಟದ ಬೊಂಬೆ-ಆ ಸಾಕು ಮಗುವರನೆ !!!
ಕಲ್ಪನೃಕ್ಷದ ತುದಿಗೆ ಬೇವು ಮುಗುಳೊಡೆಯುವುದೆ ?
ಜೀವವದು ಕಳವಳಿಸಿ, ಹೃದಯವದು ತಳಮಳಿಸಿ
ಸುಡುತಿದುದು ತಂದೆಯೇ (ಭಾರವಾದ ಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಅಡಿಸುತ್ತ)
ಅದು ನನ್ನ ಮಗುವಲ್ಲ.

ಮೋಸವನ್ನೆಣಿಸುತ್ತ ಗಡ್ಡುಗೆಯ ಅವಮಾನ
ಮಾಡುವುದೆ ? ಹೇಗೆ ? ಏನು ಮಾಡುವದಿನ್ನು ! (ಏರುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ)
ಹಾ ತವಸಿ ಮಾಧವನೆ, ಹಾ ಯೋಗಿ ಸಾಯಣನೆ
ನಿಮ್ಮ ಮಂತಣವಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣು ಕುಣಿಕೆಯ ಮುಂದೆ
ಕವಿಯುತಿದೆ ಕಾಳಮೆಯು. ಬೆಳಕಿಲ್ಲ. ಬೆಳಕಿಲ್ಲ.
ಮೊರೆಯನ್ನು ಕೇಳವರು ಅರಿಲ್ಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ. (ರೋಷಿನಿಂದ)
ಬಾಯಮ್ಮ ಸಾಕಿರುವ ತುಡುಗು ನರಿಯನು ಹೊಡೆದು
ಸಿಂಗನನ್ನೇರಿಸುತ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ.

ಸಾಯುವೆನು ಶಾಂತಿಯಲಿ. ಅಷ್ಟು ಮಾಡದೆ ಎನಗೆ
 ಸಮೆಯಿಲ್ಲ. ಜೀವನಕೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲ. ತಡೆಯಾಗಿ
 ಕಜ್ಜದಲಿ ವಿಘ್ನವಾದರೆ ನಾನು ರಕ್ಕಸರ
 ರೂಪನ್ನು ತಾಳಿಯಾದರು ಪೀಠ ಕಾಯುವೆನು.
 ಕರ್ನಾಟ ಪಟ್ಟದಾ ಬೆಳ್ಳಸವನುಳಿಸುವೆನು.
 ಇದು ಭೀಷ್ಮಪ್ರತಿಜ್ಞೆ; ತಿಳಮಾತ್ರ ಹುಸಿಯಿಲ್ಲ.

(ಎಂದು ಆವೇಶದಿಂದ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುವನು.

ಎಚ್ಚಮ, ರಂಗ, ಕೆಲ ಸರದಾರರು ಬರುವರು)

ಎಚ್ಚಮ:—(ಬಳಿಹೋಗಿ) ಹುಸಿಯಿಲ್ಲದೇನದ್ದೆ ?

ವೆಂಕಟ:—(ಅಧಿಕಾರದಿಂದ) ಯಾರು ನುಡಿಯುವರಲ್ಲಿ ?

ಎಚ್ಚಮ:—ಅಡಿಗಳನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಕಾಣುತ್ತಿಹ ಸೇವಕನು.

ವೆಂಕಟ:—(ಉಸಿರು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಎಳೆಸು) ಎಚ್ಚಮನೆ ?

ಎಚ್ಚಮ:— ಅಹುದು ದೊರೆ. ಬೆಸನವೇನದು ತಂದೆ ;

ವೆಂಕಟ:—ಎನಿಲ್ಲ. (ನಿದಾನಿಸಿ) ರಣರಂಗ ಬಂದಿಹನೆ ?

ಎಚ್ಚಮ:— ಅಹುದಹುದು.

ರಂಗ:—(ಮುಂದಾಗಿ ಬಂದು) ನಮಿಸುವೆನು ತಾತ (ನಮಿಸುವನು)

ಉಳಿದವರು:—(ನಮಿಸುತ್ತ) ನಮಿಸುವೆವು ದೇವ

ವೆಂಕಟ:—(ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತ) ಏಳೇಳು ಮಗುವೆ ಮೇಲೆಬಾ, ಇಲ್ಲಿಬಾ

ಬಳಿಗೆ ಬಾ, ಎದೆಗೆ ಬಾ ಬಿಗಿಯಾದ ಅಪ್ಪಗೆಯ

ನನಗೊಮ್ಮೆ ಕುಡಲು ಬಾ, ಮೇಲೆ ಬಾ ರಂಗಣ್ಣ.

(ರಂಗನು ಮೇಲೆ ಬರುವನು. ಅವನನ್ನು ಕೆಲ ಹೊತ್ತು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು)

ಸುಡುತ್ತಿರುವ ಎದೆಯಿಂದ ಶಾಂತವಾಯಿತು ಮಗುವೆ.

(ನಾಯಕರನ್ನು ನೋಡಿ) ನಾಯಕರೆ, ಮರಣದಲಿ ಹುರುಳುಂಟು

ಹೆದರಿಲ್ಲ.

—ರಾಜ್ಯತ್ಯಜ್ಞೆ

ಹೆದರಿಲ್ಲ. ಈಗ ಬರಲಾಗಬರಲಿಂದು ಬರಲಿ.
 ವ್ಯವಹಾರದಿಂದೊಮ್ಮೆ ದಾಟುವುದೆ ಮರಣ.
 ಮರಣಕ್ಕೆ ಹೆದರುವನು ಹುಟ್ಟುವುದು ವೃಥಾ.
 ಹುಟ್ಟುವುದು ಸವಿಯೆಷ್ಟೋ ಸಾಯುವುದು ಅಷ್ಟೆ ಸವಿ.
 ಇರಲಿರಲಿ. ಎಚ್ಚಮನೆ, ಮುಂದಿರುವ ಘನ ಕಾರ್ಯ
 ಅವುದೆಂಬುದ ನೀವು ಅರಿತಿಲ್ಲವೇನು (ಮೆಲ್ಲಗೆ)
 ಪಂಪಾಪತಿಯ ಸೇವೆಯನು ನಾನು ಮಾಡುವುದು
 ಈಸೆಂದು ಬರೆದಂತೆ ಕಾಣುವುದು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ.
 ಈ ಲೋಕದಾಸೆಯನು ಮರೆಯುವುದು ಒಳಿತೆಂದು
 ಮೈಗೆ ಹತ್ತಿದ ಬೇನೆ ಕನಸಿನಲಿ ಹೇಳುತಿದೆ.
 ಇನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳಲಿ ಆಲೋಕ ಸೇರುವೆನು.

(ಎಚ್ಚಮನು, ಮತ್ತು ಉಳಿದವರು ಬೆದರುವರು)

ನಾಯಕರೆ, ಬೆದರದಿರಿ. ಅಳುಕದಿರಿ. ನೀನೆಯೇ
 ಕೈಕಾಲು ಕೆಡೆದರೆ ಮಿಕ್ಕವರು ಏನೆಂದು
 ಮಿಡುಕುವುದು ? ಸಾವೊಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲ. ಜನನವೇ
 ಮೊದಲಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ ಹೋಗುಬರು ದಾರಿಗಳು.
 ಜಗದೊಳಗೆ ಜೀವಿಗಳು ಬದುಕಿ ಬಾಳುವವರೆಗೆ
 ಇರುತಿಹುದು ಸಂಬಂಧ. (ಮೈಯನ್ನು ಅಲುಕಾಡಿಸಿ)

ಹಾ ! ನೋವು ಬಲಿಯುತಿದೆ.

ಕೇಳಿ ಸರದಾರರೇ ! ರಂಗನದು ಯುವರಾಜ.

(ರಂಗನು ತಲೆಗೆ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವನು)

ಈ ಹಿಂದೆ ಈಗಾದೆ ಕಾಯ್ದಂತೆ ಮುಂದೆಯೂ
 ಕಾಯುವುದು. ಇವ ನಿಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕದೊರೆ. ನನ್ನನ್ನು
 ನನ್ನಿಯಿಂ, ನೇಹದಿಂ ಕಂಡಂತೆ ಕಾಣುವುದು.
 ಇದು ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮವದು ನಿಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿ-ಎಚ್ಚಮ,
 ಮನದೊಳಗೆ ಗುಣಿಸುತಹ ಗಹನವೇನದು ತಿಳಿಸು ?

ಎಚ್ಚಮು:—(ಮೈಜಾಡಿಸಿ) ಏನಿಲ್ಲ ದೊರೆಯೆ.

ವೆಂಕಟ:—

ಬೈತಡದೆ ಹೇಳು.

ಎಚ್ಚಮು:—ನಿಮಗೆ ಹೇಳದ ಗಹನವದುವಿಲ್ಲ ತಂದೆ.

ಆವುದನೊ, ಜೀವನದು ಬಗೆಯುತ್ತು ಕುಳಿತಿತ್ತು.

ಮನದೊಳಗೆ ಮೂಡಿದುದು ಒಂದು ಭೀಕರ ಚಿತ್ರ,

ಆ ಚಿತ್ರವನು ಬಿಡದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನು ರಾಯ.

ವೆಂಕಟ:—(ಅತುರದಿಂದ) ಯಾವುದದು ಚಿತ್ರ ?

ಉಳಿದವರು:—

ಯಾವುದದು ನಾಯಕರೆ ?

ಎಚ್ಚಮು:—ದೇವ ಗಂಗೆಯ ದಡದ ಮೇಲೊಬ್ಬ ತವಸಿಯು

ದೇವನನು ಕಾಣಲ್ಪೆ ತಪನನಾಚರಿಸಿದ್ದ.

ಹನ್ನೆರಡು ಬರಿಸಗಳು ಸಂದಿದುವು. ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ

ದೇವನನದು ಬಂದು “ ಏಳು, ಏಳೆಲೆ ಮಗುವೆ.

ಮಳೆ ಬಿಸಿಲು ಚಳಿಯಿರುಳು ಪಗಲುಗಳ ಗಣಿಸದಲೆ

ಇಷ್ಟುಗ್ರ ರೀತಿಯಲಿ ಕರೆದ ಕಾರಣವೇನು ? ”

ಎಂದು ಕೇಳಲು, ತವಸಿ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಬೇಡಿದನು.

ದೇವನನದು ಕುಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೈಮುಂದೆ ಮಾಡಿದನು.

ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂದಿರುವ ಖೂಳ ಮಾನವನೊಬ್ಬ

ತನ್ನ ಕೈಯನು ಚಾಚಿ ಸೆಳೆಯ ಬಯಸಿದ ವರವ

ದೇವನನದು ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡಿದನು ಹುಳುವನ್ನು

ಸುಟ್ಟು ಹಾರಿತು ಬೂದಿ. ತಾಪಸನು ವರಪಡೆದು

ದೇವನನು ಮನದಣಿಯೆ ಕೊಂಡಾಡಿ, ಜೀವನದ

ಸಾರ್ಥಕತೆ ನೆನೆಯುತ್ತ ಮರಳಿ ನಡೆದನು ಮನೆಗೆ.

ಈ ದಿವ್ಯ ಚಿತ್ರವನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಮೆಚ್ಚಿ !

ವೆಂಕಟ:—ಮುಂದಾಗ ಬಂದಿರುವ ಚಿತ್ರವನು ಕಂಡೆಯೆ ?

ಎಚ್ಚಮನೆ ಆ ತವಸಿ ನೀನೆಂದು ಕರೆಯುವೆನು.
 ಕನ್ನಡದ ಕೀರ್ತಿಯನು, ಕನ್ನಡದ ವೈಭವವ
 ನಿನ್ನನುಳಿದಿನ್ನಾರು ಕಾಯುವರು ಹೇಳು ? (ಸರದಾರರನ್ನು ನೋಡಿ)
 ಕನ್ನಡದ ವೀರರೇ ! ಕೆಚ್ಚಿದೆಯ ಕಲಿಗಳೇ !
 ನಾಡಗುಡಿ ನೆರಳಿನಲಿ, ನೆತ್ತರದ ಹೊನಲಿನಲಿ,
 ತಲೆಬುರುಡಿಗಳ ತೊಳೆದು, ವಜ್ಜೆಯಾ ಮೊಸರಿನಲಿ
 ಸರಿ ಬೆರಸಿ ಕಾಳಗದ ತಟ್ಟೆಯಲಿ ಒತ್ತಿಟ್ಟು
 ಚಾಮುಂಡಿ ಮುಂದಿಟ್ಟು ನೈವೇದ್ಯವನು ತೋರಿ
 ಪೆಚ್ಚಳದ ಆರುತಿಯ ಬೆಳಗಿಸಿದ ಬೀರರೇ

(ಉಬ್ಬಸವನ್ನು ಅರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಲ್ಕಾರು ಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು, ಎಳೆದುಕೊಂಡು)
 ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಲಾಲಿಸಿರಿ. ರಂಗನಮ ಯುವರಾಜ

(ರಂಗನು ಮುಖ ಸಪ್ಪಗೆ ಮಾಡುವನು.)

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನು ರಂಗ. (ರಂಗನ ಕಡೆಗೆ ಕೈಮಾಡಿ)
 ಮೇಲೆ ಬಾ ಯುವರಾಜ. ನೀನು ಕನ್ನಡ ರಾಜ.
 ಹೆವರದಿರು, ಹಿಂಚದಿರು. ಮೊಗದ ಕಳೆಯನು ತೆಗೆದು
 ಬಾಡಿರುವೆಯೇಕೆ ?.....ಕನ್ನಡದ ರಾಜರಿಗೆ ಕಳೆ-
 ಹೀನ, ದುಗುಡ, ದುರ್ಬಲ, ದುಕ್ಕದುರಿ, ತೆಗಳುರಿಕೆ
 ಕನಸು ನೆನಸಲಿ ಕೂಡ ಕಂಡು ಕೇಳರು ನಿಜದಿ.
 ಕನ್ನಡದ ಕುಲಕಿಂದು ನೀನೆಂದು ರನ್ನವಣಿ.
 ಕರ್ನಾಟ ರಾಜಪೀಠಕ್ಕೆ ನೀನು ಚಂದ್ರಮನು
 ರಾಜರಾಜರ ಅಂತರಂಗವರಿತಹ ರಂಗ
 ಮೇಲೆ ಬಾ ಮಗುವೇ....ಎರಿ ಬಾ ದೊರೆಯೇ
 ಕನ್ನಡದ ಕೀರ್ತಿಯೇ ನೀನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆ.(ಸರದಾರರ ಕಡೆಗೆ ಕೈಮಾಡಿ)
 ಇವರುಗಳು ಎಡಬಲದ ಭುಜದಂಡ ಗಂಡಗಳು
 ಇವರನ್ನೇ ನಂಬಿ ನೀ ನಡೆಯುವುದು ರಂಗ (ಹಾ ಎಂದು ನರಳುತ್ತ...)
 ಪಡುಗಡಲ ತಡೆಯನ್ನು ಸೇರುವನು ನೇಸರನು.

ಮರುದಿವಸ ಮುನ್ನೊಬ್ಬ ಮೂಡಣದ ಕೋಡಿಯ-
 ಗಲ್ಲ ಸೇರುವನೆಂದು ಜಗವಿಂತು ನಂಬಿಹುದು.
 ನಾನೇರಿ ಕುಳಿತಿಹೆನು ಪಶ್ಚಿಮಾಚಲವನ್ನು
 ನಾಳೆ ಮೂಡುವ ರವಿಯು ನೀನಲ್ಲವೇ ಚಿನ್ನ ?
 ಶೂರ ಸರದಾರರೇ, ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನುಕೊಳ್ಳಿ.
 “ ಕರ್ನಾಟ ಸಿಂಹಾಸನದ ಸಾಕ್ಷಿಯ ತಳೆದು
 ಕಾಯುವೆವು. ವೈಯೋಳಗೆ ಹನಿರಕ್ತವುಳಿದರೂ
 ವೈರಿಗಳ ಹುಟ್ಟುಗಳ ತಟ್ಟೆಯೊಟ್ಟುವೆವೆ” ಎಂದು
 ಆಜ್ಞೆಯನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ. ಆ ಮುಂದೆ ನನಗೆ
 ಮರಣದಲಿ ಶಾಂತಿಯಿದೆ ಸೌಖ್ಯವಿದೆ

ಸರದಾರರು:— (ಬಡ್ಗಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ) ತೆಗೆದುಕೊಂ-
 ಡೆವು ತಂದೆ. ವೈಯೋಳಗೆ ಕಿಡಿಗಾವು ಉಳಿದರೂ
 ಹೆಣಗುವೆವು. ಹೋರುವೆವು ಇದೆ ಕೊನೆಯದೆಂದು ಬಗೆ
 ಕನ್ನಡದ ಕಲಿತನಸನೆತ್ತಿ ಬೆಳಗಿದ ಸೊರೆಯೆ,
 ತೊಟ್ಟಿರುವ ಆಣತಿಗೆ ತಿಳಮಾತ್ರ ಕುಂದಿಲ್ಲ.
 ಮೀರಿನಡೆದವಗಿಂತು ಅಂಧಕಮವಾಗಲಿ.
 ಇದುವೆಮ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ. ಇದುವೆಮ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ.

ವೆಂಕಟ:—(ಹಗುರಾದವಂತೆ) ಓಹೋ....ಮರಣವದು ಬಲ್ಲೇನು
 ಬಲು ಸವಿಯು.

ಈ ಮರಣ ಮಿಕ್ಕವರೂ ಮೂಸರೆಂದರಿತಿರುವೆ....
 ಈ ಗಾಡೆ ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಸೇರುವನಕೆಚ್ಚುವನೆ,
 ಮರಣವಿರಲಿಲ್ಲವೆಗೆ. ಬೇನೆ ಬಾಯ್ಕವಡೆಯಲಿ
 ಸಿಕ್ಕು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತ, ಬಿಸಿಯುಸಿರು ಗರೆಯುತ್ತ,
 ನರಳುತ್ತ, ಕೇಳುತ್ತ ಸಾವಿನಾದಾರಿಯನು
 ನೋಡುತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದೆ. ಬದುಕಿ ಬಾಳುವ ಬಯಕೆ

ಎಳ್ಳಿನಿತುವೆನಗಿಲ್ಲ. ಜೀವನದ ತಿಳಿಗೊಳಲ-
 ದೊಳಗೊಂದು ಕಮಲವದು ಬಿರಿದು ನಲಿಯುತಲಿಹುದು.
 ಕಜ್ಜದಾರಡಿ ರಾಸಿ ಹಾರಾಡಿ ಮಕರಂದ
 ಸೇವಿಸಿತು. ಬರಿಯಾದ ಭಾಗವದು ನಿಮ್ಮಾಜ್ಞೆ
 ತುಂಬಿಹುದು....ಎಚ್ಚಮನೆ ಹೇಳುವದು ಬಹಳೇನು !
 ಎಲ್ಲವನು ನೀಬಲ್ಲೆ. (ರಂಗನಿಗೆ) ಮೇಲೆ ಬಾ ರಂಗದೊರೆ.
 ಮಂತ್ರಿವರ, ರಾಜಭೂಷಣ ತೊಡಿಸು. ಬೇಗ ಹಿಡಿ.
 ಕಣ್ಣಿಂದ ಕವಿಯುತಿದೆ ಕತ್ತಲೆಯ ಕರ್ಮವು
 ಉಸಿರಿಳಿಯಲೆಡವುತಿದೆ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಕಣಿಕೆಯಲಿ
 'ರಂಗ ತೊಡು ಅರಸು ತೊಡರುಗಳನ್ನು. ಈಮುವೆ
 ಮೊದಲು ಹಿಡಿ. (ಎಚ್ಚಮನು ಕೊಡಹೋಗುವನು)

ರಂಗ:—(ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತೆ) ತಾತನೇ ! ನಾನೊಲ್ಲೆ.

ಎಲ್ಲರು:—(ಬೆರಗಾಗಿ)ಬೇಡೆಂದು !

ವೆಂಕಟ:—(ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಏನೇನು ? ನೀನೊಲ್ಲೆ !! ಅರಸುತ್ತ
 ಸಿರಿವೆಣ್ಣು

ಮನೆಗೆ ಬರಲದು ದೂಡಿ ಹೊರಗೆ ನೂಕುತಲಿರುವಿ.
 ತಪಕೆ ಕೂಡುವ ಮೊದಲೆ ದೇವಿಯೇ ವರಗಳನು
 ನೀಡಬರಲದು ಬೈದು ದೂಡುವರೆ ಆಚೆ ! ?

ಎಚ್ಚಮ:— ಎಳದೊರೆಯೆ ! ಏನು ಬೆಸನವು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು ?

ವೆಂಕಟ:—(ತೀರ ಆಯಾಸದಿಂದ) ಏನು ಮಗು ?

ರಂಗ:—(ತಡವರಿಸುತ್ತೆ) ಏನು ಹೇಳಲಿ ತಾತ ! ಹೇಳಲಾ—

ರದ ಬೆತೆಯು ಬೈತುಂಟು. ಜೀವನವದು ಬೇಡೆಂದು
 ಬಾಯ್ಗೆ ರೆದು ನುಡಿಯುತಿದೆ. ನಡುಗುತಿದೆ ಒಳಗಿಂದ.
 ' ಮುದ್ರೆಯನು ಹಿಡಿ'ಯೆಂಬ ನಿಮ್ಮ ನುಡಿಗೇಳುತಲೆ
 ಕಾದರಸ ಹರಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು ಕಿವಿಗೆ.

ಎಣಿಸಲಾರದ ಭಯವು ಮನವನಾವರಿಸುತ್ತ
ಬೇಡೆಂದು ಬಿಕ್ಕುತ್ತಿದೆ. ಬೇಡ ಬೇಡೈ ತಂದೆ.

ವೆಂಕಟ:- (ತೇಕುತ್ತ) ಚಿಕ್ಕದೊರೆ, ನೀನಿಲ್ಲದಿನ್ನಾರು ತಲೆಯುವದು
ಈ ತೊಡವು ? ಮುನಿ ಕೊರೆದ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಮತ್ತಾರು
ಕೂರುವುದು ! ಪಾವಿತ್ರ ಹಳಚದಲೆ ಕಾಪಿಡುತ
ಬಂದಿಹೆವು. ಮುಂದಿನಿ ಭಾರ ನಿನ್ನದು ರಂಗ (ಸದಾಸರನ್ನ
ತೋರಿಸುತ್ತ) ಈ ಶೂರ ಗಣವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನನೇ ನಂಬಿಹುದು.

ಹೇಡಿಗಳ ಹುಡಿಯನ್ನು ಹಾರಿಸುವ ಕಲಿಯೆಂದು
ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟಿಹುದು. ಮಿಳ್ತುವಿನ ಗಾಳದಲಿ
ಸಿಕ್ಕು ಸವೆಯುತ್ತಲಿರುವ ನನ್ನ ಜೀವವು ಕೂಡ
“ ನಿನ್ನನೇರಿಸು ” ಎಂದು ಹೇಳುವುದು. ಮುದ್ದುಮಗು,
ಮನದ ಬೇಗುದಿ ಬಿಸುಡಿ; ಅರಸು ತೊಡವನು ಧರಿಸು.

ಎಚ್ಚಮ:- ರಾಯರಾಡಿದ ನುಡಿಯು ಪಂಪಾಪತೆಯ ಮಾತು.
ಸಾವೆಂಬ ಹಾವೊಂದು ರಾಯರನು ನುಂಗಲೈ
ಹೊಂಚಿ ಕುಳಿತಿದೆ ರಾಯ. ಕೊನೆಯ ಬಾಣಿಯ ಕೇಳು.
ನಂಬಿನಡಿ ಮಾತಿನಲಿ. ಅವರಂತರಂಗದಲಿ
ಕನ್ನಡದ ಪುಣ್ಯವೇ ಮೊಳೆದೋರಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿದೆ
ನಿನ್ನನೇ ಹಂಬಲಿಸಿ, ಹಾತೊರೆದು ಕೂಗುತ್ತಿದೆ
ಎಳೇಳು ದೊರೆಯೇ ! ಬೆದರಿಕೆಯ ಬೀಸಾಡಿ,
ರಾಜಮುದ್ರೆಯತ್ತಿ, ಕನ್ನಡದ ಮಾನವನು
ಕಾಯಲದನೆಗೆದೇಳು. (ನಂಜಿಕೆಯ ನುಡಿಯಿಂದ)

ವಿಶ್ವಾಸದ ಸೇವಕ

ನಾನಿರಲು ಭಯವೇಕೆ ? ಭಯದ ಬಣಬೆಯ ಸುಡುವೆ.
ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ ರಣದ ಚಂಡಿಗಳು ಹೆಂಗಸರೆ !
ಹೊಸರಾಜ್ಯ ಕಟ್ಟುವರು. ಹಳರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ಕುವರು.

ವೈರಿವನ ತೊತ್ತುಳಿದು ತೋಳ್ಬಲದ ತೀಟೆಯನು
ಮೇರೆಯಲಿ ಮೆರೆಸುವರು. (ರಂಗನ ಮುಖವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ)

ಮುಂದಾಗ ಬಂದಿರುವ

ಭಯಕೆ ನಾವ್ ಬಲಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವೆವು ದೊರೆಯೇ.
ಈ ಮುದ್ರೆ, ಈ ತೊಡವು, ಈ ದಂಡ, ಈ ಧ್ವಜವ
ತಳೆದು ನೀನೆಮ್ಮಯಾ ಬಯಕೆಯಲಿ ಮುಕ್ಕುರಿದ
ತಿಮಿರವನು ತರಹೆಂದು, ಕನ್ನಡದ ನಾಡೆಂಬ
ಮೂಡು ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಥಳಥಳಿಸು ರಂಗಮೂರೆ.

ವೆಂಕಟ:—(ಪಿಲ್ಲಗೇ; ರಂಗಣ್ಣ, ಯಾಕಿಂತು ಹಿಂಜರಿವೆ ?

ರಂಗ:—

ಎಲೆ ತಾತ,

ನುಡಿಯಲದು ನಾಲಗೆಯು ಅಂಜುತಿದೆ, ಹಿಂಜುತಿದೆ.

ರಾಜಮುದ್ರೆಯ ನೋಡಿ ಮೈ ನಡುಗಿ, ಧಮನಿಯಲಿ
ಕೂಡಿರುವ ಬೆಂಗಾವು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು.

ಎದೆಯ ಗುಂಡಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಹೊಡೆದಂತೆ ಸಿಡಿಯುವುದು

ಮೈಯೆಲುವ ಸುತ್ತಿರುವ ನೀಳಾದ ನಾಡಿಗಳು

ಸಿಡಿಸಿಡಿದು ಸಾಯುವೆ. ಗಿರೈಂದು ತಿರುಗುವುದು

ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಮುಗಿಲು. ಯಾಕಿಂತು ನಡೆಯುವುದೋ

ತಿಳಿಯಲಾರನು ತಾತ ! ರಾಜಮುದ್ರೆಯು ಬೇಡ.

ಈ ತೊಡವು, ಈ ದಂಡ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೊಲ್ಲೆ. (ಆನೇಶದಿಂದ)

ಕಾಲಾಳ ಗುಂಪಿನಲಿ ಸೇರುತ್ತ ನಾನೊಬ್ಬ

ವಿಜಯನಗರದ ವಿಜಯ ದುಂದುಭಿಯ ಹೊಡೆಹೊಡೆದು

ನಾಡಗುಡಿ ನಾಡಿನಲಿ ಮೆರೆಸುವೆನು, ಮೆರೆಸುವೆನು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಕಲಿಗಳ ಭೀಮ ಬಲವನು ಸಾರಿ

ವೈರಿಯೆದೆಗಳ ಬಿಗಿದು ರುಂಡಗಳ ರಾಸಿಯನು

ತೂರಾಡಿ, ಕರುಳುಗಳ ಮಂಟಪವನಿರಿಸುತ್ತ,

ಜಸವೆಂಬ ಬಳ್ಳಿಯನು ಎತ್ತಟದಿ ಚಿಗಿಸುತ್ತ,

ಕನ್ನಡಿಗರಸಕಳಿದರೆಂಬ ಫಲವನು ತಿನಿಸಿ
ಸವೆಯುವೆನು. ತಂದೆ ! ಈ ರಾಜ್ಯ ನಾನೊಲ್ಲೆ.
ಇದುವೆ ನೀ ಮಾಡೆಂದು ಒಳಗೊಳಗೆ ಬೈತಿರುವ
ಅವುದೋ ಅವ್ಯಕ್ತ ವಾಣಿಯದು ನುಡಿಯುವುದು.

(ವೀನೆಯಿಂದ ಜೈಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ)

ತಂದೆ, ಬಲಮೆಯು ಬೇಡ ತಾತ, ಕಾಲಾಳಿನಲಿ
ಸೇರಿ ಸವೆಸುವೆ ದೇಹ, ಅಪ್ಪಣೆಯ ನೀಡೆಂದು
ಸಿರಬಾಗಿ ಬೇಡುವೆನು, ದೇವ ಕನ್ನಡ ಜೀವ. (ಬಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವನು.)

ವೆಂಕಟ:-ರಣರಂಗ, ನಿನ್ನಂತರಂಗದಲಿ ಮೂಡತಿಕ
ಭಯವಾಣಿ ನಮ್ಮಂತರಂಗದಲಿ ಸಾರುವುದು
“ ಭಯವಿಲ್ಲ, ಭಯವಿಲ್ಲ. ಜಯವುಂಟು ಜಯವುಂಟು. ”
ಪುಣ್ಯದಿಂದಲೆ ನಿಂತ ಕರ್ನಾಟ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ
ಪುಣ್ಯಪುರುಷನೆ ಯೋಗ್ಯ ಅವನಿಲ್ಲದಿನ್ನಾರು
ಕೂರುವುದು, ಏರುವುದು, ಕಾಯುವುದು ಪೀಠನನು ?
ಕಹಿಯ ರಸವನು ತೆಗೆದು ಜಿಲ್ಲದಲಿ ಬೆರಸಿದರೆ
ಕಹಿಯ ಕಳೆಯಲು ಬಹುದು ? ನೇಸರನ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು
ದೀಪಗಳ ಬೆಳಗಿಸಲು ಲೋಕತಾ ಬೆಳಗುವುದೇ ?
ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸು ಬಳಿವಿಗೇ ನೀನೊಬ್ಬ
ಹುಟ್ಟಿಬಂದಿಹೆ ರಂಗ. ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟಿಹುದು
ಆ ಪೀಠ. ನನ್ನಂತರಾತ್ಮನೂ ನೀನೆಂದು
ಹೇಳುವನು. ಈ ನನ್ನ ಸಂಬಿಗೆಯ ಭಕ್ತಗಣ
ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಬಂದಿಹುದು. ಬಾಯೆಂದು ಕೂಗುವುದು.
ಇವರ ಮನವನು ಮುರಿದು ಮತ್ತಾರನಿರಿಸುವುದು ?
ಕನಸಿನಲಿ ಕಣ್ಣೆರೆದ ರಕ್ತಸಗಿ ಬೆಡದುವುದೆ ?
ಮನದ ದುಗುಡವನುಗುಳಿ ಶಾಂತಿಯನು ಕೊಳ್ಳು.

ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರವ ಮಾಡಿ ಬೆದರಿಕೆಯ ಕಣ್ಣಟ್ಟು,
 ಬಾಯ್ಗರಡು ತುತ್ತಿಟ್ಟು ಸೀಮೆಯನು ದಾಟಿಸುವ.
 ಭಯವಿಂತು ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು, ದಾರಿಕಾಣದೆಯೋಡಿ-
 ಹೋಗಲದು ಮತ್ತೇನು ? ರಾಜಮುದ್ರೆಯ ಧರಿಸಿ
 ಈ ವಸ್ತ್ರವನು ತೊಟ್ಟು, ಈ ಕಂಠಿಯನು ಕಟ್ಟು.
 ವೈಭವದ ಶಿಖರದಲಿ ನಲಿನಲಿದು ಮೆರೆದಾಡು.
 ಕನ್ನಡದ ಜಸಸಿರಿಯು ಗೆಂಟುಗೆಂಟಿಗೆ ಚಿಗಿತು
 ಕೊಬ್ಬುತ್ತ ಹಬ್ಬುತ್ತ ಜೊನ್ನದಂತಾಗಲಿ ?
 ರಂಗ:—(ಹಂದಾಡುವ ಮನದಿಂದ)

ಮುತ್ತಜ್ಜ, ನಿಮ್ಮ ನುಡಿಯನೆ ನಂಬಿ ಬದುಕುವೆನು
 ಆದರೂ, ರಾಜ್ಯವನು ಬೇಡೆಂದು ಹೇಳುವೆನು.
 ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುವೆನು....ಏನು ಮಾಡಲಿ ತಾತ ! ?

ವೆಂಕಟ:—ಬೆದರದಿರು. ಬೆದರಿಕೆಗೆ ಬಲಿಗೊಟ್ಟು ಶಾಂತಿಯನು
 ಮಾಡೋಣ. ಏನೆಂದೆ ?

ರಂಗ:—(ಮೆಲ್ಲಗೆ) ನಿಮ್ಮಾಜ್ಞೆ ಮೀರಿಲ್ಲ.
 ಮುತ್ತಜ್ಜ ಬರುವ ಭಯಕದು ಬೆದರಿ ನರಳುವೆನು.
 ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮ ಭಯಕೆಯಡ್ಡಾದರೆ
 ಸುಖವಲ್ಲವೇನು ? (ಮುಖವು ಅಗಲವಾಗುವದು)

ವೆಂಕಟ:—(ಅನಂದದಿಂದ) ರಾಜಗುರು ಬರಮಾಡು. (ಏಚ್ಚಮನೆಗೆ)
 ಎಲ್ಲವನು ತಿಳಿಸು. ನಾಳೆಯಾ ಶುಭದಿನದಿ
 ಯುವರಾಜ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನಾರಭಿಸು
 ಬಹಳ ದಿವಸದಿ ನಾನು ಬಳಲುತಿಹ ಬೇನೆಗದು
 ಇಂದು ಮರ್ದವಕೊಂಡೆ. ಬೇನೆ ಸರಿಯಿತು ರಂಗ.
 ಬೆಂಡಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಎಚ್ಚಮನೆ, ಶಾಂತರಸ
 ಮನದ ಮೇಲದು ಸುರಿದೆ. ಕಂಗಳಿಗೆ ತೊಡೆದಿರುವ

ಕತ್ತಲೆಯು ಕಿತ್ತೋಡಿ ನಿಚ್ಚಳಾಯಿತು ರಂಗ !
 ಜೀವನದ ಬಲು ಹೊರೆಯನಿಳಿಸಿದೆನು ಸರದಾರ.
 ಹಿರಿಯರೆಳೆದಿಹ ರಥವ ನಿಮ್ಮ ಕೈಗಿಟ್ಟಿರುವೆ.
 ಅವರ ಜಸವನು ಕಾವ ಹೊಣೆಯೆಲ್ಲ ನಿಮಗೆ.

(ಮುಗಿಲ ಕಡಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು)

ಸಂಪಾಪತೇ ! ನಿನ್ನ ಎಳಮಗುವ ಜೋಕೆ.
 ನಿನ್ನ ಗುಡಿಯಲಿ ಮೆರೆವ ದೀಪಗಳ ಬೆಳಕೆಲ್ಲ
 ಹಗೆಯ ತಿಮಿರವ ತೂರಿ ನಾಡಿನಲಿ ಮಿರುಗಿಡಲಿ
 ರಂಗದೊರೆ, ಎಚ್ಚಮನೆ, ನಾಡಗುಡಿ ನೆರಳುಗಳೆ
 ಸಾವು ಸನಿ ಬಂದಿಹುದು. ನಾಡಿಗಳು ನಿಂದಿಹವು.
 ಕಾಲಿನಲಿ ಜೀವಿಲ್ಲ. ಎದೆಯುಸಿರು ಕಟ್ಟಿತಿದೆ.
 ಕುತ್ತಿಗೆಯ ನೆತ್ತಿಯಲಿ ಜೀವ ನಿಂತಿದೆ ಮಾತ್ರ—
 ರಾಮದರ್ಶನಕೆಂದು ಕಾದ ಪಕ್ಷಿಯ ತೆರನೆ—
 ನಾಳಿನುತ್ಸವಕೆಂದು ಉಸಿರಿಡುವೆ ಅನತನಕ.
 ಚಣ ಚಣಕೆ ಮರೆಯುವೆನು ಈ ಲೋಕ ಬಂಧನವ.
 ಕಾಣಲಾರದವೊಂದು, ಕೇಳಲಾರದವೊಂದು,
 ಹೇಳಲಾರದವೊಂದು, ಮನವು ಮುಟ್ಟದವೊಂದು,
 ಮಾತುಗಳ ಬಣವೆಗೇ ಮುಟ್ಟಲಾರದವೊಂದು,
 ಅವುದೋ ಒಂದು ಲೋಕವ ನಾನು ಕಾಣುವೆನು.
 ಮೊದ ಮೊದಲು, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕತ್ತಲೆಯ ಮಡುವಿನಲಿ
 ಕಿಡಿಗಳೇಜಾಡಿದಂತೆ ಮಸಕಾಗಿ ಕಂಡೆ.
 ಈಗ ನೋಡುತಲಿಕೆನು ಬೆಟ್ಟದೊಡೆಯನ ಹಾಗೆ !
 ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಲು ಬಾರದಾ ಜೀವ ಒಳಗಣ್ಣು
 ಬಿಚ್ಚುತ್ತ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಕತೆಯ ಬರೆಯುವುದು.
 ಆ ಲೋಕದೊಳಗಿದ್ದ ಮೊರೆಗಳಿಗೆ ಸಲಿಸುವುದು

(ಎಚ್ಚಮನಿಗೆ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ)

ಎಚ್ಚಮನೆ, ಮಿಕ್ಕವರೆ ಹೋಗುವೆನು. ಹೊರಟೆ.
ರಂಗದೊರೆ ಬಿಕ್ಕದಿರು. ನಾನು ಹೋಗುವೆನೆಂದು
ಮರುಗದಿರು. ನೇಹವನು ನಿನಗಾಗಿ ತೊರೆದೆಯೇ
ಹೋಗುವೆನು ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಪತರು
ನೀನಾಗಿ ಆಳುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು ನಾನು
ಇದನೆಲ್ಲ ನೋಡುವೆನು. ಎಚ್ಚಮನೆ ನಾಳೆಯ
ಉತ್ಸವದ ಡಂಗುರವ ಸಾರು, ಜನಗಳಿಗರುಹು.
ವೈಭವವು ಮಿಗಿಲಾಗಿ, ಶೋಭನೆಗೆ ಸೆಲೆಯಾಗಿ,
ಹಬ್ಬದಾಗರವಾಗಿ, ಜಸವೆತ್ತು ನಡೆಯಲಿ.
ಭಂಡಾರನೊಡೆದಲ್ಲಿ, ಕುರುಡರನು. ಕುಂಟರನು
ತಾಯ-ತಂದೆಯ ತೊರೆದ ಮಕ್ಕಳನು, ಮೋಸರನು
ಒಳಹುಗಿಸಿ, ಬರಿದಾದ ಬಯಕೆವಟ್ಟೆಲ ತುಂಬು.
ಕಾಲವದು ಬಹಳಿಲ್ಲ ಜಾಗ್ರತೆಯೆ ಮಾಡುನಡೆ.
ಕೊನೆಯುಸಿರು ಬಾಯ್ಕಟ್ಟೆ ನನ್ನ ನುಂಗುವ ಮೊದಲಿ
ತೋರೆನಗೆ. ಈ ಕಣ್ಣು ಈ ಜಗದ ಸೊಬಗನ್ನು
ನೋಡಬೇಕೆಂಬಾಸೆ ಮುಡಿವಂತೆ ಮಾಡುನಡೆ.
ಆ ಮುಂದೆ ಶಾಂತಿಯಲಿ ಜೀವವದು ಸೇರುವದು.
ನಿಲ್ಲದಿರು ನಿಲ್ಲದಿರು. ಮುಂದೆ ಕರೆಯುವ ಕೆಲಸ
ಮಾಡು ನಡೆ. ಅಲ್ಲಿಹುದು ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ರನ್ನ.
ದೇಹಕದು ಮರಳಾಗಿ, ಕಾರ್ಯಕದು ಹಿಂದಾಗಿ
ಎಳ್ಳೆಗದುಯಡ್ಡಾಗಿ ನಿಲ್ಲದಿರು. ನಡೆ ಮುಂದೆ.
ಎಚ್ಚಮನೆ, ನಾಳೆಯನಕ ಬದುಕುವೆ ಬಿಡದೆಯೆ,
ಹೋಗು ನಡೆ. (ಎಚ್ಚಮನು, ಉಳಿದವರು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎಪ್ಪು ಹೋಗು
ವರು. ವೆಂಕಟರಾಯನು ಹೋದ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಕೆಲಹೊತ್ತು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ).

ಹೋಯಿತೇ, ನಂಬಿಗೆಯ ನಾಯಿಯು ?

ದಳ್ಳುರಿಯದಾವರಿಸಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸಿಂಹಾಸ—
 ನಕ್ಕೆ ಬಂದವು ಬಹಳ. ಎಲ್ಲವನು ನೀಗುತ್ತ
 ನಂದಿಹುದು ವಿಜಯನಗರದ ಗುಡಿಯು ಯಾರಿಂದ ?
 ಇಂತಿಂತ ನಂಬಿಗೆಯ ಕೆಚ್ಚಿದೆಯ ಕನ್ನಡಿಗ—
 ರಿಂದಲ್ಲದಿನ್ನಾರು ? ಆ ದೇವನಾವೇಶ
 ಇವರೊಳಗೆ ಸೇರುತ್ತ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿತು ಕೀರ್ತಿ.
 ಈ ಮುಂದೆ ರಕ್ಷಿಪುದು ಅದುವಲ್ಲದಿನ್ನಾರು ?

(ದೊಪ್ಪೆಂದು ಹಾಸಗಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವನು. ಆ ವನ ಸರಳವಿಕೆಯು
 ಒಂದೆರಡು ಕೇಳ ಕೇಳುತ್ತಲೆ ಪರದೆಯು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬೀಳುವುದು.)

ಪ್ರವೇಶ ೨.

(ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗಿ, ವೆಂಕಟಪತಿಯು ತೀರಿಕೊಂಡ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ಮೇಲೆ, ರಂಗರಾಯನು ತನ್ನ ಆರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಒಬ್ಬನೇ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಸದ್ದಿಲ್ಲ. ಸಪ್ಪಳವಿಲ್ಲ. ತಾನೇ ತಾನು. ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ—)

ರಂಗ:—(ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆವೇಶದಿಂದ)

ಅರಿಗಣದ ಭೇರುಂಡ, ಭುಜಬಲದೋರ್ಧಂಡ
ಕಾಳೆಗಳೆ ನಿಜಗಂಡ, ಅತುಲಬಲಯುತ ಚಂಡ,
ತಂದೆ ವೆಂಕಟದೊರೆಯು ಸಗ್ಗವನು ಸೇರಿ
ಮೂರು ದಿನ ಮಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಾಡಿನೊಳಗದು ಜೇಗಿ
ಬಲಿಯುತಿದೆ ಭರದಿಂದೆ. ತೋರಲಾರದೆಯೊಳಗೆ
ಹೊರೆಯದೆ ಚಿಳಿಛಿಟಿಯೆ. ಸಿಂಹಾಸನವ ಕೂಡ
ಇಂದು ನಾಳೆನ್ನದೆ ಮುಟ್ಟುವುದು ನಿಜವೆಂದು
ಮನವು ನುಡಿಯುತ್ತಲಿಹುದು. ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬುವುದು.
ಅಂಕುಕಲಹಕ್ಕಂಜಿ ಜೀವನವದು ಬೇಡೆಂದು
ಸಾರುತ್ತಿದ್ದಿತು ಮೊದಲು. ಈ ರಾಜಮುದ್ರೆಯೇ
ಕಲಹಕ್ಕೆ ಕಾಳಾಗಿ ಬಂದಿಹುದು. ನುಂಗಲೈ

(ಕೋಪದಿಂದ ರಾಜಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ)

ಯಾರನ್ನು ? ಯಾರನ್ನು ನುಂಗಲೈ ? ಬಗುಳೊಮ್ಮೆ
(ಎಂಟು ಅದನ್ನು ಬಿಸುಡಿ ಕೆಲಹೊತ್ತು ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವನು)
ದೈವವೇ! ನಾಚಿಕೆಯ ನೂಕುತ್ತ ಬಗುಳೊಮ್ಮೆ ! (ವಿಚಾರಿಸಿ)
ದೈವಕ್ಕೆ ನುಡಿಯುಂಟೆ ?...ದೈವಕ್ಕೆ ಏನುಂಟು ?
ದೈವಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲ ದೈವಕ್ಕೆ ಕಿವಿಯಿಲ್ಲ
ದೈವಕ್ಕೆ ದನಿಯಿಲ್ಲ. ದೈವಕ್ಕೆ ದಯವಿಲ್ಲ.

(ಶಾಂತನಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ)

ತಂದೆ ವೆಂಕಟಪತಿಯು ಬಾಯವುನ್ನೆತ್ತಿರುವ

ರಂಗನನು ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿಸುವದೊಳಿತು !

ಇತ್ತಲ್ಲ ? (ತಲೆ ಜಾಡಿಸಿ) ಇದಿರು ನಿಂತೀ ಖಡ್ಗ ಒರೆಯಿಂದ

ಹೊರಗಿಣಿಕುತಿದ್ದುವೇ ತಾತ ವೆಂಕಟೇಶ—

ಶಾಂತಿಯಲಿ ಸೇರಿಸುವ ಕನ್ನಡದ ದೊರೆಯೇ ?

(ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನಾತ್ಮರ ಪಡೆಯುವವನಂತೆ ನಿಂತು),

ನೀನು ನೀಡಿದ ವರವ ಕರ್ನಾಟ ದೇಶವನು

ತೋಷದಲಿ ತಳೆದಿರುವೆ. ಎಚ್ಚಮನೆ, ಮಂತ್ರಿವರ

ನಿಮ್ಮ ಭರವಸೆಯುಸಿರ ಬಲಗೊಂಡು ರಾಜ್ಯವನು

ಧರಿಸಿರುವೆ ಶಿರದೊಳಗೆ. ಕನ್ನಡದ ಕಲಿಗಳೇ

ನಿಮ್ಮ ಕೈದುಗಳೆನ್ನ ಪೀಠದಲಿ ನಿಲಿಸಿಹವು.

ದೇವ ವಿರುಪಾಕ್ಷನೇ ತಾನಾಗಿ ಕರೆದಿಹನು.

ಇವರೆಲ್ಲರನು ನಂಬಿ ನಿಂದಿಹೆನು ನಾಡಿನಲಿ.

ಅಮರಲೋಕದ ಪತಿಯು ತನ್ನ ಜೀವದ ವಸ್ತು

ರಕ್ಷಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಿಸಿಹ. ಜೀವವನು ತೊರೆದರೂ

ಕಾಯುವುದು ಧರ್ಮವಿದೆ. ಭೈರವನೆ ಇದಿರಾಗಿ (ಕೋಪಾಟೋಪದಿಂದ),

ಬಂದರೂ ಕಾಯುವೆನು. ದೇಹದಲಿ ಹನಿರಕ್ತ—

ವುಳಿದರೂ ತೋರುವೆನು ರಣರಂಗನಾರಂಗ.

ಮಡಿದರಿವೆ ಮುಕ್ತಿಯು. ಗೆಲಿದರಿದೆ ಗವ್ವುಗೆಯು.

ಎರಡರಲಿ ಹುರುಳಷ್ಟೆ. (ಅನೇಶದಿಂದ ಭುಜಗಳನ್ನು ತಟ್ಟಿಕೊಂಡು).

ಜಗರಾಯ, ತಿಮ್ಮರಿಗೆ

— ರಾಜ್ಯತ್ಯಜ್ಞೆ

ಕಾಳೆಗದ ಕಣದೊಳಗೆ ನೆತ್ತರದ ಹೊಳೆಹಾಕಿ,
ಮಾಂಸದಾ ದಂಡೆಯಲಿ ಎಲುವುಗಳ ಗಿಡನೆಟ್ಟು,
ಕರುಳವಳ್ಳಿಯ ತೊಡಿಸಿ, ಕಣ್ಣುವೂಗಳ ಬರಿಸಿ,
ತಲೆಗಾಯನಿಳಿವಿಟ್ಟು, ಗರಳು ಗಾಳಿಯ ಬೀಸಿ,
ಮಜ್ಜೆಯಾ ರಸವನ್ನು ಕಾಯಿಂದ ಹನಿಹನಿಸಿ
ಭೂತ ಬೇತಾಳಗಳ ಕಾವಲಿಗೆಯೆರಿಸುತ್ತ,
“ ರಾಜ್ಯತ್ಯಕ್ಷಾ ” ಎಂಬ ಬೈಲಿಗದು ಬರಮಾಡಿ,
ಏಳೇಳು ಜನ್ಮದಲಿ ಮರೆಯಲಾರದ ಹಾಗೆ
ಮಾಡುವುದು ಮನದಾಸೆ. ಅಲ್ಲದಿರೆ ಈ ತೋಡವು,
ಈ ಮುದ್ರೆ, ಈ ರಾಜ್ಯ, ಈ ಮಾನ, ಈ ಭೋಗ,
ಈ ಪವಿತ್ರ, ಈ ಸೀತವೇತಕ್ಕೆ! (ಭಾವನಾವಶನಾಗಿ ಹೋಗುವನು.

— ಪರದೆ

ಪ್ರವೇಶ ೩.

(ಬಾಯಮ್ಮ ನರಮನೆಯು. ಬಾಯಮ್ಮ, ಜಗರಾಯ, ತಿಮ್ಮನಾಯಕ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಸರದಾರರು ಕುಳಿತಿರುವರು. ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಬಾಯಮ್ಮನು ಇಳಿನೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರುವಳು. ಉಳಿದವರ ಮುಖವೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಸ್ತೆ ಸಸ್ತೆಯಾಗಿ ಇದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಾಯಮ್ಮನು ತನ್ನ ಇಳಿದ ಮುಖವನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವಳು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು...)

ಜಗರಾಯ:—ಹೆದರದಿರು ತಂಗೀ ನೀ ಹೆದರದಿರು. ಧೈರ್ಯವಿಡಿ.

ಹೆತ್ತು ವರುಷದ ಬಯಕೆ ತುಂಬುತಿದೆ ಜವದಿಂದ
ಘೋರಸಾಗರದೊಳಗೆ ದಾರಿಕಾಣದವೊಂದು
ನಾವೆ ನಡೆಯುತ್ತಲಿಹುದು. ಒಳಗೆ ನರಳುವ ಜೀವ
ಗಗನವನು ಮುದ್ದಿಡುವ ನಾಲ್ಕು ದೆಸೆಯನು ಬಳಸಿ,
ಬೆಳೆದು ತುಳುಕುತ್ತಲಿರುವ ಗಾಢ ಜಲರಾಸಿಯನು
ನೋಡುತ್ತ ನಡನಡುಗಿ, ನೀಲಿಯಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು
ಕುಳಿತಿಹನು ಭ್ರಾಂತಿಯಲಿ, ಘನತಿಮಿಂಗಲ ಜಠರ
ತುತ್ತುಗಳು ತಾವೆಂದು !.....ಇದಿರು ಕಂಡಿತು ಭೂಮಿ !!
ಅವರ ಆಗಿನ ಮುದವ ಶಬ್ದದಲಿ ಹೇಳುವುದೇ ?
ಆ ಮೋದ ನಿನಗಿಹುದು. ಕನ್ನಡದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಞಿ,
ವೈರಿ ಬಾಯ್ಗಳ ಕಟ್ಟಿ ಮೆರೆಯುತಿಹ ಮಾದೇವಿ,
ಹೆದರದಿರು. ಅರ್ಚಕನ ಮುಂದಿಟ್ಟ ದೇವರಾ
ಧನವನ್ನು ಬರಡು ಮಾನವನೊಬ್ಬ ಕದುವಂದು
ದೆವ್ವಗಳ ದವಡಿಯಲಿ ತುತ್ತಾಗಿ ಸೇರಿದನು.
ಆ ರಂಗ ಮುದ್ದಿಡುವ ಸೆರೆಮನೆಯ ಸೂಲಿಯನು.
ಸೆರೆಮನೆಯ ಅರಮನೆಯು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಟ್ಟುವನು
ಅವರಾ ಸಮಾಧಿಯನು. ಹೆದರದಿರು ಬಾಯಮ್ಮ.

ತಿಮ್ಮನಾಯಕ:-ಅರಸು ಬಳವಿಯ ಬೀಜ, ಬಾಯವ್ವು ಇದುವೊಂದೆ.

ಮಿಕ್ಕ ಒಣ ಬೇರುಗಳು ಕೊಳೆಯುತ್ತಿವೆ ಬಂದಿಯಲಿ.

ಬಲು ಬಳಲಿ ಬತ್ತುತ್ತಿವೆ. ಜೇಸಗೆಯ ಕಾಲದಲಿ

ಒಣಗಿ ಹೋಗುವವೆಂದು ಸತ್ಯವೆಂದರುಹುವೆನು.

ಬೆದರಿಕೆಗೆ ಬೆನ್ನಿಲ್ಲ. ಅಂಜಲೈ ಮಂಜಿಲ್ಲ.

ಬಾಯವ್ವ:- (ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಜಗರಾಯ ಬೆದರುವೆನೆ ? ನಾಯಕರೆ ನನೆಯುವೆನೆ ?

ನನಗೇಸು ಭಯವಿಲ್ಲ. ಭೀತಿಗದು ಬಲಿಯಾಗಿ

ನೀವು ನಿಂತುದ ಕಂಡು ಹೆದರುವೆನೆ ! ಹೆದರಿಕೆಯು

ಒಳಗಿಣಿಕೆ ಬರದೆಂಬ ಭರವಸೆಯು ನನಗುಂಟು.

ಆದರಿದೆ ಚಿಂತೆಗೆ (ತಡೆತಡೆದು) ಬೇರೊಂದು ಕಾರಣವು.

ಜಗರಾಯ:- (ಅತುರದಿಂದ) ಯಾವ ಕಾರಣವರುಹು ?

ತಿಮ್ಮ:- (ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ)

ಬೇರೊಂದು ಕಾರಣವೆ ?

ಬಾಯವ್ವ:- ಅಹುದುಂಟು ಬೇರೊಂದು ಕಾರಣವು ಸತ್ಯ.

ಜಗರಾಯ:- ಏನೇನು ? ಏನುಂಟು ?

ತಿಮ್ಮ:-

ಯಾವುದದು, ಬೇಗನುಡಿ ?

ಬಾಯವ್ವ:- ರಾಜನಲ್ಲವೆ ನನ್ನ ಮುದ್ದುಮಗು ರಂಗ ?

ನಾಡಿಗರ ಅಲ್ಲೆಂಬ ನುಡಿಯೊಂದು ಮಿಡಿಯುತ್ತಿದೆ !

ಜಗರಾಯ:- (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಯಾರಿಂತು ಹೇಳುವರು ? ಬರಮಾಡು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ.

ಯಮಪುರಿಯ ಹಬೆಯನ್ನು ಮೂಸಜೇಕೆಂದಿಹರೆ ?

ಬಾಯವ್ವ:- ಇದಿರುಗದರುವರಾರು ? ನೀವು ಕೇಳದ ಸುದ್ದಿ

ನಾನು ಕೇಳುತ್ತಲಿಹೆನು. ಕಾಳೆಗದ ಬೈಲಿನಲಿ

ಕ್ರೈದುಗಳ ಮಸೆದಾಟ, ಸಭೆಯೊಳಗೆ ಗಜಬಜೆಯು,

ಪಟ್ಟಣದ ಬೀದಿಯಲಿ ಭಟ್ಟಂಗಿ ಬಾಯ್ಬಾತು,

ಇಂತಿರುವ ನಿನಗೆ ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂಗತಿಯಿಲ್ಲ

ಅರಮನೆಯ ತಣುಪಾದ ಶಿಲೆಯ ಮೇಲದು ಕುಳಿತು
ಈ ನಿಂತ ಹಬೆಯನೇ ಎಳದಾಡಿ ಬಾಳಿರುವ
ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂಗತಿಯು ತಾಗುವುದು
ದಿನದಿನವು ಜಗರಾಯ.

ತಿಮ್ಮ:—(ತಲೆತೂಗುತ್ತ) ಅಚ್ಚರಿಯು. ಅಚ್ಚರಿಯು.

ಬಾಯಮ್ಮ:—ಹೊಗೆಯಂತೆ ಕಾಣುವೀ ಬೇಗೆ ಬಲಿತೊಮ್ಮೆಯೆ
ಭುಗಿಲೆಂದು ಅರಮನೆಯ ಮುಟ್ಟಿ ಸೀಕರಿಯುವುದು.
ಸೀಳುವುದು ಭಿತ್ತಿಗಳ ಸಿಡಿಸುವುದು ಹೊಂಗಂಬ
ದಹಿಸುವುದು ರನ್ನದೊಲೆ ಕಿತ್ತುವುದು ಝಲ್ಲರಿಯ
ಅಂತಲಕ್ಕಣವರಿತು ತಣ್ಣೀರ ಹನಿಸುತ್ತ
ಶಾಂತವನು ಮಾಡುವುದು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ತಿಮ್ಮ.

(ಒತ್ತರಿಸುತ್ತ ಓಬಲನು ಬರುವನು)

ಮೇಲೆ ಬಾ ಬಲರಾಯ. (ಓಬಲನು ಹಾಗೇ ನಿಲ್ಲುವನು).

ಸೆರೆಮನೆಯ ಸಂಗತಿಯು.....

ಓಬಲ:—ಸೆರೆಮನೆಯ ಸಂಗತಿಯು ! (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮುಖವೆತ್ತಿ)

ಮೋಸಮೋಸವು ತಾಯೆ !

ಎಲ್ಲರು:—(ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಎಂಥ ಮೋಸೋಬಲನೆ ? ಏನಾಯಿತೇನೇನು ?

ಓಬಲ:—(ಹಣಗೆ ಕೈಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಒಂದುಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತು)

ಆಗುವುದೆ ಆಗಿಹುದು. ಸರ್ವನಾಶವು ನಾಶ—

ವಾಯಿತ್ಯೆ ನಮ್ಮ ಒಣಬರಡು ಬುದ್ಧಿಗೆ ನಿಜದಿ.

ಬಾಯಮ್ಮ:—(ತವಕದಿಂದ) ಓಬಲನೆ, ಏನಾಯಿತರುಹು ?

ಓಬಲ:— ಅರುಹುವುದೆ ?

ಸೆರೆಮನೆಯ ಸುತ್ತಿಲ್ಲ ರವಿಶಶಿಯನಣಕಿಸುವ

ಸೈನಿಕರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಾದ ಎಣ್ಣೆಯನುಂಗಿ

ನಿಂತರೂ ಮೋಸ ! ಮೋಸವಾಯಿತು ಜಗರಾಯ !!!

ವೈರಿಬೀಜದ ಬೇರು ಬಂದಿಯಿಂದದು ನುಸುಳಿ
ಓಡಿಹುದು. ದ್ವಾಪರದ ಯುಗದೊಳಗೆ ಮೋಹಿನಿಯು
ಗೋಪಾಲನನ್ನೆತ್ತಿ ಬಚ್ಚಿ ಬಳೆಸಿದ ತೆರನೆ
ರಂಗನಾ ಕಿರಿಮಗನು ಜಾರಿದನು ಬಲೆಯಿಂದ.
ಎಚ್ಚಮನು ಕಟ್ಟಿರುವ ದ್ವಾರಕಾ ಪುರದೊಳಗೆ
ಬಳೆಯ ಹೋದನು ರಾಜ್ಞಿ. ಜಗರಾಯ, ನಾಯಕರೆ.....

(ತಲೆಹೊಡೆದುಕೊಂಡು) ಹಾ ವಿಧಿಯೆ! ನಾವು ಮಾಡುವದೊಂದು ತಾನು ನಡೆ
ಸಿದೆಯೊಂದು (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಆ ಸೇಡು, ಆ ಸೇಡು ಎಚ್ಚಮನ
ಮೇಲಿನಾ ಸೇಡು ಯಾವಬಗೆ ತೀರಿಸಲಿ. ಹಾ....
(ಚಡುವಡಿಸುತ್ತ ಮೀಸೆ ಜುರಿಹಾಕುವನು)

ಜಾಯಮ್ಮ:—(ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉಸಿರುಗರೆದು)
ಜಗರಾಯ, ನಾಯಕರೆ ಹೆದರಿಕೆಗೆ ಗೆಲುವಾಯ್ತು.
ಬರುವ ಚಿಂತೆಗೆ ಬೆದರಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ ನನೆಯುತ್ತ
ಮುಂಜಾವಿನಿಂದೆನಗೆ ಜೀವದಲಿ ಸರಿಯಿಲ್ಲ.
ಒಳಗೆಯಡಗಿದ ಪ್ರಾಣ ಆವುದೋ ಚಿಂತೆಯನು
ಜಪಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಈ ಹಾಳು ಸುದ್ದಿಯನು
ಕೇಳಲ್ವೆ ಮಿಡಕುತ್ತಲಿತ್ತನಕ ಜಗರಾಯ:-
ನಂಬಿದೆನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಂಬುವೆನು ಮುಂದಿನ್ನು.
ಎಚ್ಚಮನು ಮೂರುಲೋಕವ ಸುತ್ತಿ, ಏಳು ಕೆರೆ-
ಯನು ಕೆತ್ತಿ, ಪಾತಾಳವನು ತುತ್ತಿ, ಶೇಷನಾ-
ಶಿರವನ್ನು ಕಿತ್ತಿಯಾ ಕೈಬಲೆಯ ಬೀಸುತ್ತ
ಕಾರ್ಯವನು ಸಾಧಿಸುವ. (ಹಣೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಳು.)

ತಿಮ್ಮ:—(ಸಮಾಧಾನದ ಮಾತಿನಿಂದ)

ಮೊಳಕೆಯನು ಮನೆಗೆತ್ತಿ
ಹಾಳು ನೆಲಕೊಳೆದರೆ ಮರವಾಗಿ ಚಿಗಿತು

ಫಲವ ಕೊಡುವುದೆ ನಿಜವಿ? ಈ ಹುಚ್ಚು ಎಚ್ಚಮಗೆ
ಹಿಡಿದಿಹುದು. ಇದಕಾಗಿ ಹೆದರುವೆಯೆ? ಬಿಡುಬಿಡು.

ಬಾಯವ್ವು:—(ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಭರವಸೆಯ ನಾವೆಯೆಂದು

ಸಾಗರದ ತಳದೊಳಗೆ

ಅಡಗಿರುವ ಬಂಡೆಯನು ತಾಗಿ ಪುಡಿಯಾದರೂ
“ ಹೆದರದಿರಿ, ಹೆದರದಿರಿ ” ಎಂಬ ವರ ನೀಡುವಿರಿ.
ಗಂಡುಸರೆ, ಕನ್ನಡದ ರಥವನ್ನು ನಡಿಸುತಿಹ
ಅತಿರಥರೆ, ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿಯ ದಳವು ನಿಂದಿಹುದು
ಸಾಲಾಗಿ ಕೋಟಿಯಾ ಹೊರವೈಯ ತಳದಲ್ಲ.
ಮಹಾದ್ವಾರದ ಮುಂದೆ ಐವಾಯ ಪುಲಿಯಂತ
ಸೈನಿಕರು ಕೆಂಗಣ್ಣುಗಳ ಬಿಚ್ಚಿ ಕಾಯುವರು.
ಮುಗಿಲ ಮುದ್ದಿಡುವಂತ ಮೆರೆಯತಿಹ ಕಲಾಕೋಟಿ-
ಏಳು ಗೋಡೆಯ ಮನೆಯ-ಮುದದಿಂದ ಮುಸುಗುಡುತ
ಹೇಳ.ತಿಹ ಸೆರೆಮನೆಯ- ಸೆಲ್ಲವಕ್ಕೆ ಮೋಡಿಯ
ಮಂತ್ರವಾದಿದ ಬಂಟಿ, ಪಾತಾಳ ತಂತ್ರಿ,-
ಎಚ್ಚಮನು, ಆ ಸಸಿಯ ಬೆಳೆಸುತ್ತ ರಾಜ್ಯವನು
ಗಳಿಸವಲೆ ಬಿಡನೆಂದು ಘೋಷಿಸುವೆ ಗಂಡುಸರೆ.
ಅಪಯಶದ ಕರಿಮಸಿಯು ಮುಖವನಕ್ಕಿದೆ ನೋಡಿ.
ನಗರದಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ನಾಗರಿಕ ನಗುತಿಹರು.
ಎಚ್ಚಮನ ಬಾಹುಗಳ ಕಟ್ಟಿ ತಿಕ್ಕುತ್ತಲಿಹರು.

(ಸರದಾರರ ಕಡೆಗೆ ಕೈಮಾಡಿ)

“ ಬೆದರದಿರಿ ” ಜಪವನ್ನು ಮಾಡುವಿರಿ ನುಂಗಿ
ಗಂಡುಸರೆ, ಮೀಸೆ ಮುಕ್ಕಿತು ಮಣ್ಣು. ಅರಿಯದಲೆ
ಮುದದಿಂದ ತೀಡುವಿರಿ ಜಯವೆಂದು. ಜಯವಿಲ್ಲ.
ವೈರಿ ಬಳಿಯುತಲಿಹನು ಜಗದ ತೊಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ
ಬಲಿಯುವನು. ಬಾಳುವನು ಉಳಿಯುವನು. ಗೆಲಿಯುವನು.

ಜಗರಾಯ, ನಾಯಕರೆ, ಓಬಲನೆ ಮಿಕ್ಕವರೆ
 ಸಾಹಸದಿ ನೀವೆನಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿ ಕೊಟ್ಟಿರಿ.
 ಆ ಹಾಲು ಹುಳಿಯಾಗಿ ಗಂಟಲಿಗೆ ಇಳಿಯುತಿದೆ.
 ಎನ್ನ ದೇಹದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಕೆಡುತಿಹುದು ಬಹಳ.
 ಜಗರಾಯ, ಮರುಳ ಮಡುವನು ಸೇರಿ ಗತಿಗಾಣೆ.
 ಗತಿಗಾಣೆ. ಎಚ್ಚಮಗೆ ಬಹಳುಂಟು ದೈವಬಲ.
 ಎಳಗೂಸನೇ ನಿಜದಿ ಗದ್ದುಗೆಯ ನೇರಿಸುವ (ದುಃಖಾತಿರೇಕದಿಂದ)
 ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕರುಳು, (ಎದೆ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು)

ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕೊಸು
 ರಣರಣವ ತಿರುಗಾಡಿ, ಹೆಣ್ಣೆಲೆಯನಗಿರುತ್ತ,
 ಹಸಿಗಾಯಿ ಕಡಿಯುತ್ತ, ಹರಿವ ನೀರನೆ ಕುಡಿದು,
 ಹುಲ್ಲು ಮೇಲದು ಮಲಗಿ, ಗಗನವನೆ ಹೊದೆದು
 ಬಾಳುವುದು, ಬದುಕುವುದು.

(ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಮಗ ರಂಗನೇ ಕಂಡಂತೆನಿಸಿ) ಜಗರಾಯ ನೋಡಲ್ಲಿ,
 ನನ್ನ ಮುದ್ದಿನ ಮುದ್ದೆ, ತಿರಿಕನಾ ತಟ್ಟೆಯಲಿ
 ಕೈಯಿಕ್ಕಿ ನೆಕ್ಕುತ್ತಿದೆ; ಬಡವರಾ ಗುಡಿಸಲಲಿ
 ಇಣಕಿಕ್ಕಿ ತಂಗುಳಕೆ ಬಾಯ್ ಬಿಡುತ ನಿಂದಿಹುದು.
 ಊರ ಎಂಜಲ ತಿಂಬ ಭಿಕ್ಷುಕರು ಬಯ್ಯುವರು !
 ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬರಗುಡರು. ಅವನ ರೂಪವ ನೋಡು

(ಎದ್ದು ಜಗರಾಯನನ್ನು ಬಿರಬಿರನೆ ನೋಡಿ)
 ನಾಯಕರೆ ಕಾಣಿಸನೆ ? ನೋಡಲ್ಲಿ ನೋಡು !!
 ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿಹೆನು. ಮುಗ್ಗರಿಸಿ ಬಿದ್ದೆನು.
 ಹಲ್ಲೆರಡು ಉದುರಿದುವು (ಅತ್ತ ಅತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತ)

ಕೆನ್ನೀರು! ಕೆನ್ನೀರು !!
 ಜಿಗಿಯುತಿದೆ ಬಾಯಿಂದ. ಹಾ! ಹಾಯ!! ಯಾರಲ್ಲಿ
 ನಿಂದಿಹರು ? ಅಯ್ಯೋ....ಬಳಗದಾ ಬಳ್ಳಿಯದು

ನಗುತಿಹುದು ನೋಡುತ್ತ. ಜಗರಾಯ್ ನಾಯಕರೆ....

(ಎಂದು ದೇಹಭಾನವಿಲ್ಲದವಳಾಗಿ ಓಡತತ್ಪ್ರವಳು. ಓಬಲನು ಓಡುತ್ತ
ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೂಡಿಸುತ್ತ)

ಓಬಲ:—ಇಂತೇನು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಞಿ ?

ತಿಮ್ಮ:—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಎಚ್ಚಮನೆ. ಎಚ್ಚಮನೆ ! (ಹಲ್ಲುಕಡಿಯುವನು)

ಜಗರಾಯ:—(ತಂತಾಪದಿಂದ) ಸೆರೆಮನೆಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯಸಿರಿಡುವ
ನಡೆವೆಣವ

ಅಂತಕನ ಸಂತೆಯಲಿ ಮಾರಗುಡು. ಆ ಬಳ್ಳಿ
ಬೇರುಗಳ ಚಿವುಟುವೆನು. ಓಬಲನೆ ಓಡೋಡು.
ಒಂದುಳಿಯದಂತೆ ಹಗೆಯ ಕಡಿದಿಡು ಮೊಟ್ಟೆಯಲಿ.
ಅವರ ಹೆಣಗಳ ನೋಡಿ ತುತ್ತವುದು ಈ ದಿನವು.

ತಿಮ್ಮ:—(ಹೋಗಡೆ ನೋಡುತ್ತ) ಯಾರು ಪಿಸುಗುಡುತಿಹರು.
(ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಬಂದು)

ಸೇವಕ:—(ತಿರಬಾಗಿ) ದಂಡನಾಯಕ ದೊರೆಯೆ !
ಸಮಯ ಕಾಯುತ್ತಲಿಹರು ?

ತಿಮ್ಮ:— ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು ?

ಸೇವಕ:—(ವಿನಯದಿಂದ) ದೊರೆಗಳೇ ಮೊದಲಿಗಿವಿ ಕೇಳುವಂತಾಗಹೆನ !

ತಿಮ್ಮ:—ಹೀಗೆಯೇ ! ಬರಮಾಡು.
(ನಮಿಸಿ ಸೇವಕ ಹೋಗುವನು, ದಂಡನಾಯಕ ಬಂದು ನಮಿಸುತ್ತ)

ದಂಡನಾಯಕ:—ನಮಿಸುವೆನು ದೊರೆಗಳಿಗೆ.

ತಿಮ್ಮ:—ಯಾವ ಗಹನವ ದಂಡನಾಯಕರೆ ತಂದಿಹಿರಿ ?

ದಂಡ:—(ಕಿಮ್ಮಿ, ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡವನಾಗಿ)

ಸೆರೆಮನೆಯ ಸುತ್ತವಾ ಸಮಯದಲಿ ನೆಲದೊಳಗೆ
ಪಡುವಣದ ನಿಟ್ಟಿನಲಿ ಕಾಲು ನೆಟ್ಟವು ಕುಸಿದು.

ಸಂಕೆಯಿಂದದು ನಾವು ನೆಲವನಗಿದೆವು ತುಂಬ.
ಆಶ್ಚರ್ಯ! ದೊರೆಗಳೇ, ಒಳದಾರಿ, ನೆಲದಾರಿ !!
ರಂಗರಾಯರ ಕೋಣೆಯಿಂದೊಂದು ಹೊರಟಂತ
ದಾರಿಸಿಕ್ಕಿತು ನಮಗೆ. ಒಂದು ತುದಿ ಸೆರೆಮನೆಗೆ
ಒಂದು ತುದಿ ಕೋಟಿ ಹೊರ ಗೋಡೆಗೆ ಹೊಸದಾರಿ
ತಿಳಿಸಲದು ಬಂದಿಹೆನು ಓಡುತ್ತ ದೊರೆಗಳೇ !!

ತಿಮ್ಮಿ:—ಜಗರಾಯ ನೋಡಿದೆಯೆ ಎಚ್ಚಮನ ಸಾಹಸವ !

ಬಾಯಮ್ಮಿ:—(ಅವಹೇಲನೆಯಿಂದ)

ಅವನ ಸಾಹಸಕೇಣಿಯ ಕಟ್ಟವರು ನಾವಲ್ಲ.
ಜಗದ ಹೆಗಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿಹನು ತಂತ್ರಜ್ಞ,
ನಾವೆಲ್ಲ ಹೆಣಗುವುದು ಕೋಳಿವಾಯನು ಕಟ್ಟಿ
ರವಿಯುದಯ ವಡೆದಂತೆ, ಜೈಲಬೆನೊಪಿಡಿದಂತೆ.
ಜಗರಾಯ, ಮೋಹಕ್ಕೆ ಮರುಳೋಗಿ ಸಿಂಹಾಸ-
ನಕೆ ನಾವು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಬೆಂಕಿ ತುಳಿದವು ಕಂಡು.
ನನ್ನ ಪಾಡಿನ ಹಾಡು ಕೇಡುಗಾಲಲ್ಲವೇ. (ನಡುಗುವ ದಾಳಿಯಿಂದ)
ಎಚ್ಚಮನು ಬಿಡಿಸುವನು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲರ ಬಿಡದೆ
ಮರಳಿಗಳಿಸುವ ರಾಜ್ಯ. ನಾಯಕರೆ ! ಜಗರಾಯ !!
ಜಗರಾಯ, ಏಳಿನ್ನು. ಇದ್ದು ಬಿದ್ದದ ಕಟ್ಟು,
ಮೇಲೇಳು. ಓಡು ನಡೆ. ಘೋರವನ ಸೇರು ನಡೆ.
ಉತ್ತರಾಶ್ರಮದಿಂದ ದಿನ ಕಳೆದು, ಜಪಿಸುತ್ತ
ಭಿಕ್ಷೆಯನು ಬೇಡುತ್ತ ಬದುಕೋಣ, ನಡೆನಡೆಯೊ

(ಹೆಣೆಹಣೆ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು)

ಹಾ ! ವಿಧಿಯೆ !! ಹೇ ದೈವ !!! ಈಸು ಕೊರೆದೆಯೆ ಫಣಿಗೆ ?
ತೂಗುಮಂಚದ ಮೇಲೆ ನಲಿದುಲಿದ ದೇಹಕ್ಕೆ,
ತಣುಪಾದ ತಾಣದಲಿ ತುಳಿದ ಕಾಲ್ಕಳಿಗಿನ್ನು

ದಾಸಿಯರ ದಂಡಿನಲಿ ಬೇಸರಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆದ
 ನನಗಿನ್ನು ವನವಾಸ ! ನನಗಿನ್ನು ವನವಾಸ !! (ಸೆರಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣೊರೆಸಿ)
 ಎಲೆವನೆಯು ಅರಮನೆಯು. ಖಗಮೃಗವೆ ಕೆಳದಿಯರು.
 ಗಿಡಮರವೆ ಚಾಮರವು ! ಎಳಗಾಯಿ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ !
 ಮೇಲೆ ಮಿನುಗುವ ಚಿಕ್ಕ ನನ್ನ ಮನೆ ದೀಪ !
 ಗಿಡದ ನೆಳಲಲಿ ಬಿದ್ದ ಸೊಪ್ಪಿನಗೆ ಸಜ್ಜೆವನೆ !
 ಹಾ ದುಷ್ಟ ದೇವತೆಯೆ ! ಕರುಣೆ ಕೊನರದೆ ನಿನಗೆ!
 ನನ್ನ ಸಂಕಟ ಕಂಡು ನಲಿಯ ಬೇಕೆಂದಿರುವಿ ? (ತಿರಕ್ಕಾರದಿಂದ)
 ಹೂ, ನಲಿಯೆ. ನಲಿನಲಿಯೆ ಕರ್ಕಶಳೆ. ಕರಿಣಳೆ—
 ಹೂ ಬರಲಿ. ಬರಲೆಂದೆ. ಏಳು ಜನುವ.ದ ದುಕ್ಕ
 ಬರಲೆಂದೆ. ನುಂಗುವೆನು. ಇವರುಗಳ ನೋಡುತ್ತೆ
 ನುಂಗುವೆನು. ಇವರುಗಳ ನಂಬುತ್ತೆ ನುಂಗುವೆನು.

(ಅವೇಶವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡು)

ರಂಗನಾ ನುಡಿ ಕೇಳಿ ವರ್ಷಾಶನವ ಕೊಂಡು
 ಗಿರಿಯ ಮೇಲೊಂದು ಹಾ (ಆಯಾಸವನ್ನು ಹಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಬಿಟ್ಟು)
 ಗುಡಿಸಲವ ನಿರ್ವಿಸುತ,

“ ಹರಿಹರಿ, ಸಾಕಾಯಿತಿಜಗವು. ಪಾರುಗಾ—
 ಣಿ”ದು ಮೊರೆಯಿಡುತ ನಾ ಬದುಕುವುದು ಒಳಿತಿತ್ತು.

ಈ ಬುದ್ಧಿ, ಏ ವಿಧಿಯೆ ಏಕೆ ಕೊಟ್ಟಿಹೆ ಹೇಳು ?

(ಎನ್ನ ಹತ್ತಿದಂತೆ ತನ್ನ ಮಗ ರಂಗನ ನೆನಪಾಗಿ, ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಅವನಿಂತಾಗಿ)
 ನನ್ನ ಜೀವದ ಜೀವ, ನನ್ನ ಮಮತೆಯ ಮುದ್ದಿ,
 ಈ ರಂಗ, ಯಾರ ಮೊರೆ ಹೋಗುವುದು ? ಯಾರುಂಟು ?
 ಯಾರಿಲ್ಲ. ಅವನೊಬ್ಬ ತಿರಿದುಂಬ ತಿರಿಕ.
 ತಿರಿಪೆ ಕೂಳನು ತಿಂದು, ಧರ್ಮ ಶಾಲೆಯ ನಡುವೆ
 ಮಲಗುವುದು ಹೀಗೆಯೇ ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯುವುದು.

(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಬೆರಳು ಮುರಿಯುತ್ತ)

ಅಯ್ಯೋ ಸಹಿಸಲಾರೆ. ಬಿರೈಂದು ತಲೆಬಿರಿದು
ಸಂಕಟವು. ನೆನೆಯಲದು ಮುತ್ತಿಡೆ ಕತ್ತಲೆಯು.
ಜೀವ ಜಡವಾಗುವುದು. ಬಾಳಿನಲಿ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ.

ಹರಣ ಹಾರುವದೆಂದು ? ಮರಣಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದುದು ?
ಜಗರಾಯ, ಮರಣವೇ ನನಗೊಳಿತು. ಮರಣಲ್ಲಿ ?

(ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಳು.)

ಜಗರಾಯಃ—ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಿತೆ ತಂಗಿ ? ಏನಿಂತು ನುಡಿಯುವುದು.

ಅಸಹಕುನ ನುಡಿಯದಿರು. ಎಚ್ಚಮನ ಹುಚ್ಚಾಟ—
ವಿಳಿಸುವೆನು. ತಾಳಿ ನಡೆ. ನಿನ್ನ ದಾರಿಯ ಮೇಲೆ
ಹರಡಿರುವ ಮುಳ್ಳುಗಳ ಕಿತ್ತಿ ಬಿಸುಡುವೆನೆಂದು,
ತಟ್ಟಿ ಸುಡಿಸುವೆನೆಂದು ತೂಗಿ ತಿಳಿ. ಓಬಲನೆ (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ)
ರಂಗನಾ ಕುನ್ನಿಯನು ಹುಡುಕಿ ತೆಗಿ. ಈರೈದು
ದಿಕ್ಕಿನಲಿ ಬಲೆ ಬೀಸಿ ಕರುವನ್ನು ಎಳೆದು ತೆಗೆ.

ಮೂರು ದಿನ ಸಾಕಿದಕೆ. ಸೆರೆಮನೆಯ ಕತ್ತಲಲಿ
ಕೊಳೆಯುತ್ತ ಬಿದ್ದಿರುವ ರಂಗನಾ ರಂಗವಲಿ
ರಕ್ತದಾ ರಂಗವಲಿ ಹೊಯ್ಯುವುದು ಸಂಜೆಯಲಿ.

ಅವರ ಹೆಣವನು ಕಂಡು ಇಂದೆನ್ನ ಊಟ.
ಅನತನಕ ಅನ್ನವನು ಮೂಸನೆಂದರಿಯುವುದು.
ಪಾಪಿ ತಿನ್ನಲಿ ತನ್ನ ಪಾಪ ವೃಕ್ಷದ ಫಲವ.
ಓಬಲನೆ, ಹಿಂದು ಮುಂದಾಗದಿರು ಕಟ್ಟಾಣೆ.

ಹೂ ನಡೆ. ನಡೆ ಮುಂದೆ. ನೆತ್ತಿಯಲಿ ನೆತ್ತರವು
ತಕಪಕನೆ ಕುದಿಯುವುದು. ಸೇಡಿನಿಂದದು ಮೈಯ
ಸುಡುತಿದುದು. ಕೈಗಳದು ಕಂಪಿಸುತ ಕುಣಿಯುವವು.
ಮುಳ್ಳು ಮೊನೆಯಿಸು ಸಹ ಅಣತಿಗೆ ಭಂಗವನು

ತಾರದಿರು. ಹೂ ನಡೆ. ಕಡಿದೊಟ್ಟು ಬಣಬೆಯಲಿ.
 ಶಮನವಾಗದು ಮನಕೆ. ಹೆಣ ನೋಡಿ ಶಾಂತತೆಯು.
 ಹೂ ನಡೆ. ಕಾರ್ಯವನು ಕೈಕೊಂಡು ಓಡಲ್ಲಿ.
 ಓಬಲನೆ, ವೈರಿವನ ಕಲಕಾಡು. ಹಾರಿ ನಡೆ
 ತೂರಿ ನಡೆ. ಓಡು ನಡೆ.

(ಓಬಲನು ಹೋಗುವನು ಪರದೆಯು ಭೊಸ್ಪೆಂದು ಬೀಳುವುದು.).

ಪ್ರವೇಶ ೪.

(ಸೆರೆಮನೆಯು. ರಂಗನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ (ಚಿನ್ನಮ್ಮ), ಮಗ (ರಾಮ.)
ಸೋಸೆ (ಸೀತೆ) ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ತೀವ್ರ ಚಿಕ್ಕ ಕೂಸು (ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ) ಇಷ್ಟು ಜನರು
ಕಾಣಿಸುವರು. ತುಂಬ ಹೊಲಸು. ತುಸು ತುಸು ಕತ್ತಲೆ. ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ಕುಳಿತಿ
ರುವಾಗ—)

ರಂಗ:—ಏ ಮಡದಿ (ಚಿನ್ನಮ್ಮನು ಹುಸಿನಗು ಬೀರುವಳು)

ಜೀವನದ ಪಾತ್ರೆಯಲಿ ಸೊನೆಯನ್ನು

ತುಳುಕಿಸಿದಿ. ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ಬಯಕೆವಟ್ಟಿಲವೆ !

ಏ ಚೆನ್ನೆ, ಮದುವೆಯಾ ಮಂಟಪದ ಮೊದಲ ನಗೆ

ಜೀವನದ ಜೊನ್ನವನು ಹಿಡಿದಾಕಿ ತೆಗೆದಿಟ್ಟ

ರಸವಲ್ತೆ ? ಆ ನಗೆಯ ನೌಕೆಯನು ಸಂಸಾರ—

ಸಾಗರದಿ ಸಡಿಸಿದೆವು ಮನದನ್ನಿ. ದೂಡಿದೆವು.

ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಮದ ಸಾಕ್ಷಿ ಗ್ರಾಹಸ್ತ್ಯತನಿರಸವೆ

ಮೈಗೊಂಡು ನಿಂತಿಹವು. (ಉಸಿರುಗರೆದು)

ಸೆರೆಮನೆಯ ಮುಳ್ಳಿನ—

ಮೊನೆ ಮೇಲೆ ಹೊರಳುತ್ತಿವೆ, ನರಳುತ್ತಿವೆ, ನವೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಸಂಕಟದಿ ಬಾಯ್ತೆರೆದು ಕುದಿಯುತ್ತಿವೆ.

(ತುಂಬಿ ಬಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪಿಳುಕಿಸಿ)

ಮಕ್ಕಳನು

ನೋಡುತ್ತ ನಕ್ಕ ದಿನ ಜಾರಿದವು. ದುಕ್ಕವನು

ನೋಡಲ್ತೆ ಜೀವವಿದೆ ದೇಹದಲಿ. (ಶಾಂತನಾಗಿ) ಏ ರನ್ನೆ,

ಬಿದಿ ಮುಂದೆ ಬೇಡಿದುದು ಇದುವೇನೆ ? ಬಂದಿಯಲಿ

ಉಸಿರೆಳೆವ ಗಂಡನನು ಬೇಡಿದೆಯೆ ? ಏ ಸಾಧ್ಯ,

ನಿನ್ನ ಮರುಗನು ಕಾಣೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯ ನೋಡೆ.

ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮೈಬಣ್ಣ ಕಂದಿಕ್ಕಂದಿದೆ ಚೆಲುವೆ.

ಕಮಳ ಕಾಂತಿಯನೊಗೆವ ಬೆರಗುವಡವೀಯುಬ್ಬ-
 ಕೆನ್ನೆಗಳು ಪಲ್ಲಳಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಸುಕ್ಕಿವೆ ಮನ್ನೆ !
 ಈ ನಿನ್ನ ರೂವನ್ನು ನೋಡಿ ನಡುಗುವೆ ಸತಿಯೆ !
 ಮೀಸಲರವೆಯ ತೊಟ್ಟಿ, ಈ ಮೈಗೆ ಈ ವಸ್ತ್ರ !!
 ಹಾ ಕಾಲ, ದುಷ್ಟ ದಿನ ನಿನಗಿನ್ನು ಹಿತವುಂಟೆ ?
 ಹೇ ದೇವ, ಮಾದೇವ ! ಕುಲವೇವಿ ಚಾಮುಂಡಿ,
 ಮರದೆಯೋ, ತೊರೆದೆಯೋ, ಅಭಯವರ ನೀಡುವೆಯೋ

(ಶಾಂತನಾಗಿ)

ಅವರೇನು ಮಾಡುವುದು ? ನನ್ನದೇ ದುದೈವ !
 ನನ್ನದೇ ದುದೈವ !! ತಾತ ವೆಂಕಟಪತಿಯು
 ತೊಡರ ತೊಡಿಸುವ ಮೊದಲೆ—ಈ ರಾಜಮುದ್ರೆಯನು
 ಕೈಗೆ ನೀಡುವ ಮೊದಲೆ—ಈ ಕನಸ ಕಂಡಿಹೆನು
 ಅದಕಾಗಿ ಬೇಡೆಂದು ಹಟತೊಟ್ಟಿ. ಬಿಡಿಬರೆಹ
 ತಪ್ಪುವುದೆ ? ಹಿರಿಯರಾಡಿದ ನುಡಿಗೆ ಮನಸೋತೆ (ಹೆಂಡತಿಗೆ)
 ಹೇ ದೇವಿ ಈ ದೃಶ್ಯ ಹೇಗೆ ನೋಡಲಿ ಹೇಳು. (ಕಾಸಿನ ಬಳಿಗೆಹೋಗಿ)
 ಉಪವಾಸದಿಂದ ಈ ಕೂಸುಂಟು ಮೂರ್ಛೆಯಲಿ
 ಕಾಲುಗಳನ್ನೆತ್ತಿತ್ತಿ ಇದು ಒಗೆದು ಚೀರುವದು (ಮಗನಾದ
 ರಾಮನನ್ನು ನೋಡಿ) ರಾಮಾ, ದೈನ್ಯದಿಂದದು ನನ್ನ ಯಾಕೆಂತು
 ನೋಡುವೆಯೋ ? ಹಡೆದ ತಂದೆಯು ನಾನು ಹೌದಲ್ಲೊ
 ಪರಕಿಸುವಿ ? ಅಹುದು. (ಅವನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು)

ನಿನ್ನ ಪಡೆದಿಹ ತಂದೆ—(ಗಲ್ಲಗಳನ್ನು
 ಹಿಡಿದು) ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸುಖಗುಡದೆ ಬಂದಿಯಾ ಬೇನೆಯಲಿ
 ನಮೆಯಲ್ಕಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಈ ವಾಪಿ ತಂದೆಯೇ
 ಅಹುದಹುದು. ಅಯ್ಯೋ ಕಣ್ಣೀಕೆ ಒಡೆಯವು !

(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತಲೆಯ ಕೂದಲು ಹರಿದುಕೊಳ್ಳುವನು)

ಚಿನ್ನಮ್ಮ:—(ಸೆರಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣೂರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ)

ಬಿರುನುಡಿಯ ನಾಡದಿರಿ. (ಬಿಕ್ಕುತ್ತ) ಬಿರುನುಡಿಯನಾಡದಿರಿ.
ಎಲ್ಲವೂ ಅವನಾಟ. ನಾವು ಸೂತ್ರದ ಬೊಂಬೆ.
ದೈವವನು ಹಳಿಯದಿರಿ. ವಿಶ್ವವನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ
ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಯು ನಮ್ಮ ಮರೆಯಲಾರನು ನಿಜದಿ
ಅನತನಕ ಉಸಿರಿರಲಿ. (ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಹರಿವ ಅಶ್ರುಜಲದಾರೆಯನ್ನು
ಒರಿಸಿಕೊಂಡು) ಇದನೆಲ್ಲ ಸುಖದಿಂದ

ಕಳೆಯುವುದೆ ಸೋಭನವು. ಸುಖವಲ್ಲವೇನು ? (ರಂಗರಾಯನ
ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು) ನಮ್ಮ ವಂಶವನೆಲ್ಲ ಒಂದೆಡೆಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತ
ಸೆರೆಮನೆಯ ಸಾಲೆಯಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ದೇವನನು
ಹೊಗಳದಿರುವುದೆ. ಹೇಳಿ ? ನಿಮ್ಮ ಜತೆಯನ್ನನ್ನು
ಇರಿಸಿಹನು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲಿ. ನಾನಂತು ಮನದಣಿಯೆ
ಅಚ್ಯುತನ ಗುಣಗಳನು ಕೊಂಡಾಡಿ ಕರೆಯುವೆನು
ಬಾಂದಳದ ಬಳ್ಳಿವನೆಯಿಂದಿಳಿದ ನಮ್ಮ ಪಾ-
ಲಿನ ಹಣ್ಣು ಕಹಿಯೊಗರು, ಹುಳಿ, ಕೊಳಕು, ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ
ನಗುನಗುತ ಕುಯಿದು ತಿನ್ನುವುದೆ ಸುಖವೆಂದು ನಾ
ಅರಿತಿರುವೆ ಪತಿದೇವ. (ರಂಗನ ಕೈಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು)

ಈ ಪರಿಯ ಬಿರುವಾತು

ಬಳಸುತ್ತ ನವೆದ ದೇಹಕೆ ತಿರುಗಿ ಮುಳ್ಳು ಮೊನೆ
ಚುಚ್ಚುವಂತಾಡದಿರಿ. ನನ್ನಾಣೆ ನಾಥ.

ರಂಗ:—(ಅವಳ ಎಡಗೈ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು)

ನೀನೆಲ್ಲವಾಡಿದುದು ನಿಜವೆಂದು ನಂಬುವೆನು.
ಮಾಡಲೇನದು ಹೇಳು ? ದೇಹದೊಳಗಿರುವಂತ,
ಮನದೊಳಗೆ ನೆಲೆಸಿರುವ, ಅಭಿಮಾನದಲಿ ಸೇರ್ದ
ಸಿಟ್ಟಿನಲಿ ಸಿಡಿಮಿಡಿವ, ಸಂಕಟಕೆ ಕುದಿವೆಂದು
ಬಗುಳುವೆನು. ಇದುವೆನಗೆ ಅಸಕಳದು. ಎದೆಗುಂಡಿ

ಯಿಂದೊಗೆದ ಬಲ್ಲಾಡಿ ನಡುವರಿಯೆ ನೆತ್ತರದ
ಪುಟಿಕೆಗಳನಾರು ತಡೆಯುವರು ? ಭೀಷಗಾರ್ಯ
ಕೈಯೂರಿ ಕೂಡುವನು ಇಂತ ಸಂಕಟವೆನಗೆ.
ಮನದನ್ನಿ, ನಿನ್ನ ಪಾಡಿನ ಹಾಡು ಒಂದೆಡೆಗೆ
ಇರಲಿರಲಿ. ಅವಳ ಮೊಗ ನೋಡಲ್ಲಿ (ತನ್ನ ಸೊಸೆ ಸೀತೆಯ
ಕೈನಾಡಿ) ಸೀತೆಯ

ಮೊಗ ನೋಡೆ ?—ನಮ್ಮ ಕೈದೀವಟಿಗೆ, ನಮ್ಮ ಮೈ
ಕಳೆಯೆಲ್ಲ ಒಂದಾಗಿ ಪೊಳೆವುದೋ ಎಂತಿರುವ
ರಾಮನಾ ಮೋಹನದ ಮಡದಿಯನು, ನಮ್ಮ ಸೊಸೆ
ಸೀತೆಯನು ನೋಡು ? ಪಾಪವಳ ತಪ್ಪೇನಿಹುದು ?
ಏನರಿಯದಜ್ಞಾನಿ ಶಿಶುವದಕೆ ಸಂಕಟವು (ಕಳವಳದಿಂದ)
ಬಸಿರುಂಟು ಸೀತೆಯು !!! ಐದು ತಿಂಗಳ ಬಸಿರು !
ವಸ್ತುವಡವೆಯ ಬಯಕೆ, ಉಣಿಸುತಿನಿಸಿನ ಬಯಕೆ,
ಸಾಕೆಂಬರೀ ಸೊಬಗ ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡುವ
ಬಯಕೆ, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಬಯಕೆಯದು ಓರಗೆಯ
ವೆಂಡಿರಲಿ ಅಡಿ ಪಾಡುವ ಬಯಕೆ, ಇಹುದಲ್ಲೆ ?
ಅವನೆಲ್ಲ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ ಒತ್ತಿಕ್ಕಿ ಕುಳಿತಿಹಳು (ಸಂಕಟದಿಂದ)
ಊರ ಹೊರ ಬಾಗಿಲಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಬಡವೊಬ್ಬ
ತನ್ನ ಸೊಸೆ ಬಯಕೆಯನು ಕುಲವನೇ ಅಡವಿಟ್ಟು
ಸಲ್ಲಿಸುವ. ಅಸಮರ್ಥ, ಅಸಹಾಯ, ಅನಾಥ !!
ಅದಕಾಗಿ ಸುಡುತಿಹುದು ಅವಳ ಬಯಕೆಯ ಬೇಗಿ.
ನನ್ನಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಆಗದೆಂದರುಚುವೆನು.

ಚಿಂಡಾಲ. ಕಟುಹೊಲೆಯ, ಪಾಪಿಮಾನವ ನಾನು

ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಬಗೆಯ ಸಂಕಟವು ಅಸಾಧ್ಯ

ಮಾನವನ ಗಂಟಲಿಗೆ ಇಳಿಯಲೈ ಮಸ್ಸಾಧ್ಯ !

(ಒಂದು ಮೂಲೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲುವನು.)

ರಾವು:—(ಕಂಪಿಸುವ ಧನಿಯಲ್ಲಿ) ತಾತನೇ !

ಚಿನ್ನಮ್ಮ:—(ಮುಖವನ್ನು ಸೆರೆಗಿವಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಆಳುತ್ತ)

ಈ ಬಗೆಯ ನೆತ್ತರವ ಸೀದನುಡಿ

ಯಾಡದಿರಿ. ಕೇಳಿ ನಡಗುವೆ ನಾನು. (ಸ್ವನಿಕನೊಬ್ಬ ಬರುವನು)

ಸೈನಿಕ:— (ವಿನಯದಿಂದ) ದೊರೆಯೆ ?

ರಂಗ:—(ಅವನ ಬಲಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಯಾರು ?

ಸೈನಿಕ:— ಸೇವಕನು ದೊರೆಯೆ ? ಇರುವಿರಾ ?

ರಂಗ:—ದೊರೆಯ ನಾಮವು ಮುಳುಗಿ ಬಹುದಿವನ ಕಳೆದಿಹವು.

ಯಾಕಯ್ಯ ?

ಸೈನಿಕ:— ಚಿಕ್ಕದೊರೆ ಬಂದಿಹರು.

ರಂಗ:—(ಆತ್ಮಾಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಯಾರೆಂದೆ ?

ಸೈನಿಕ:—ಚಿಕ್ಕದೊರೆ, ಓಬಲರು.

ರಂಗ:—(ಉದಾಶೀನತೆಯಿಂದ) ಓಬಲನೆ ? (ದರ್ಶದಿಂದ ಓಬಲನು ಬರುವನು)

ಯಾಕಯ್ಯ ?

ಓಬಲ:—(ಅಧಿಕಾರದಿಂದ) ಯಾಕಯ್ಯ ! ನಿನ್ನ ಕಿರಿಮಗುವೆಲ್ಲಿ ?

ರಂಗ:—(ತಡೆಮಾಡುತ್ತಾ, ಶಾಂತರೀತಿಯಿಂದ) ನಾನರಿಯೆ !

ಓಬಲ:—ಅರಿಗಿರಿಯ ಕೇಳುವೆನೆ ? ಯಾರ ಕೈಗವ ಕೊಟ್ಟೆ ?

ರಂಗ:—(ತೀರ ಶಾಂತನಾಗಿ) ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಓಬಲ:—(ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ನೀನಿಲ್ಲದಿನ್ನಾರು ಮಾಡುವುದು
ಈ ಹೇಸಿ ಕೆಲಸವನು ?

ರಂಗ:—(ಗಂಡುಬಿಡುತ್ತ) ನುಡಿಯದಿರು ಕೇಳುನುಡಿ.

ಓಬಲ:—(ನ್ಯಾಯ ಹೇಳುವವನಂತೆ) ಕೇಳೆಲಸವಲ್ಲೇನು ? ಕೇಳುವಾನಿಸಮಾಜ
ಮಾಳ್ವ ಕೆಲಸವು ತಾನೆ. ಕೇಳೆಂದು ಕರೆಯುವೆನು.

ರಂಗ:—(ಮುಖವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಮಾಡಿ) ನೀಚ...

ರಾಮ:—(ಮುಂದೋಡಿ ಬಂದು) ಏನೆಂದೆ, ಏನೆಂದೆ ಖಳನೆ ?
ಕರುಳುಗಳ ತೋರಣವ ಕಟ್ಟುವೆನು ಬಾಗಿಲಿಗೆ.
ಸಿರದ ಸೆಂಡನು ಮಾಡಿ ಒಡೆಯುವೆನು ಹೊರಗೆ
ತೂಗಿ ನುಡಿ

ರಂಗ:—(ರಾಮನ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿ) ಮಗುರಾಮ ಸುಮ್ಮನಿರು. ತಾಳು.

ರಾಮ:—(ತಾತನ ಕೈಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು)
ತಾತ ಬಿಡು. ನನ್ನ ಬಿಡು. ಖಳನ ಪೊಡೆಯನು ಹರಿದು
ನೆತ್ತರದ ಮಸಿಯಿಂದ ಚಿತ್ರವನು ಬರೆಯುವೆನು.

ರಂಗ:—(ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ)
ಶಾಂತತೆಯು, ಶಾಂತತೆಯು. ಸರ್ವವನು ಸಹಿಸುವುದು.

ಓಬಲ:—(ಗರ್ವದಿಂದ) ನಿನ್ನ ಕಿರಿಮಗು ಚೆನ್ನ ಎಲ್ಲಿಹನು ? ಕೇಳುವುದು
ರಾಜದಂಡ. ಅದಕೆ ನೀ ಹೇಳುವುದು, ಉಳಿಯುವುದು.
ಇಲ್ಲದಿರೆ ಅನರ್ಥ.

ರಂಗ:—(ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ) ನಾನರಿಯೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಓಬಲ:—ರಾಜಶಾಸನ ಮೀರಿ ನಡೆಯುವುದು ಕಷ್ಟ.

ರಂಗ:—(ಪೂರ್ವದಂತೆಯೇ) ನಾ-ನ-ರಿಯೆ.

ಓಬಲ:—(ದೈನ್ಯದ ವರ್ತನೆಯಿಂದ) ಹೇಳುವುದು ಒಳಿತು ಎಲ್ಲಿರುವ ?

ಸುವರ್ಣ ಭಾರತಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ—

ರಂಗ:—(ಎನೋ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡವರಂತೆ)

ಸಾಲುದೀಪದ ನಡುವೆ, ಭಕ್ತಗಣಗಳ ನಡುವೆ,

ನಗುವ ಆ ದೇವನನು ಕೇಳಿದರೆ ತಿಳಿಯುವುದು.

ಓಬಲ:—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಏನೇನು ?

ರಂಗ:—(ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ನಡೆದು ಹೋಗಿ)

ಏನಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತರಕ್ಷಕ ದೇವ,

ಪಂಪಾಪತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿರುವ ನೆನ್ನೆ ದಿನ.

ಇದಕೆ ಮಿಕ್ಕಿದ ಮಾತು ಮೀಸಲಿದೆ ಕೇಳದಿರು.

ಓಬಲ:—ಶಾಸನಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಮಗುವನೊಪ್ಪಿಸು ನೀನು.

ರಂಗ:—(ಬೇಸರಿಕೆಯಿಂದ) ಅವನನ್ನ ಕೈಮೀರಿ ಹಾರಿರುವ ನಭಕೆ

ಸಿಕ್ಕಲಾರನು ಸತ್ಯ. (ಎಂದು ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕೂಡುವನು)

ಓಬಲ:— ಅನರ್ಥವಾಗುವುದು.

ರಂಗ:—(ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆಗೊಡದೆ) ಹೆದರಿಲ್ಲ.

ಓಬಲ:— ನರಕದಲಿ ನಡೆಯುವಾ ಘೋರಮಯ

ಕರ್ಮವೇ ಕುಣಿಯುವುದು ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡ.

ರಂಗ:—(ತಾತ್ಪರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ)

ಮರಣಕ್ಕೆ ಮಾನವನು ಹೆದರುವನು ನಿಜದಿ.

ಅದಕೆ ನಾ ಹೆದರಿಲ್ಲ. ದಿನ ದಿನವು ಕರೆಯುವೆನು.

ಮೃತ್ಯುವಿನ ತುತ್ತೊಂದು ನಿನ್ನ ಬಳಿಯುಂಟೆ ?

ಓಬಲ:—ಇದು ನೋಡಾ ರಾಜಾಜ್ಞೆ (ಎಂದು ರಂಗರಾಯರ ಮುಂದೆ ತಾನು

ತಂದ ರಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಒಗೆಯುವನು. ರಂಗನು ಅದನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಿಡಿ-)

ರಂಗ:— ಇಂತುಂಟೆ ಬಿದಿಬಯಕೆ ?

(ಎಂದು ಸಪ್ತೆಯಾಗಿ ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವನು.)

ರಾಮ:—ಏನೆಂದು ಬರೆದಿಹುದು ತಂದೆಯೆ ?

ಶಂಕ:—(ಅವನ ಕೈಗಿಟ್ಟು) ನೀನೋದು....

ಅಯ್ಯೋ, ಮಾನವನ ಕುಲರಕ್ತ ಒಂದಲ್ಲವೆ ?

ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜ್ಯ ವಂಶವೃಕ್ಷದ ಒಂದು

ಕೊಂಬೆಯಲ್ಲವೆ ನಾವು ? ಪೂರ್ವಜರ ರಕ್ತಾಣು

ನಮ್ಮಿವರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹನಿಯೊಂದು ಇರದೆ ?

ಇರುತಿಹುದು ಇರುತಿಹುದು ನಿಜವಾಗಿ ಇರುತಿಹುದು.

ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಣಗಿದೆವು ಸಿಂಹಾಸನಕೆ ಹಸಿದು.

ಆ ರಕ್ತ, ಪೂರ್ವಜರ ಆ ರಕ್ತ ಹೋರುತಿ-

ದ್ದಿತು ಮೊದಲು ಒನ್ನೊಗದಿ. ಈಗೇನು ನಡೆದಿಹುದು !

ಆರಕ್ತ ಈರಕ್ತ ಹೀರಬಯಸಿತೆ ದೇವ !?

ಆ ಹನಿಯೆ- ಓಬಲನು- ಹಾತೊರೆದು ನಿಂದಿಹನು.

ಸೇಡೆಂದು ಕೂಗುವನು. ಅನ್ಯಾಯ. ಅನ್ಯಾಯ!

ಮಾನವರು ಅಧಿಕಾರ ಜಾಲವನು ಹರವುತ್ತ

ಕಾಯದೆಯ ಗಾಳದಲಿ ಬಂಧಿಸುತ ಕೊಲುತಿಹರೆ ?

ಮನುಜರನು ! ಜಗದ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದಿರುವ

ಈ ಘೋರಕಾರ್ಯ ಯಮಲೋಕದಲಿ ಕಾಣುವೆವೆ ?

ತಾಯಿ ಕೂಸಿನ ಕತ್ತು ಮೊಲೆಯೂಡಿ ಹಿಸುಕಿ,-

ಕೂಪದಲಿ ಪತಿಯನ್ನು ಸತಿಯು ದೂಡುತೆ ಹೊರಟು,

ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯ ನಂಬಿ ಅವಳ ಕೈ ಬಿಸನುಂಗಿ,

ಶಿಷ್ಯ ಗುರುಕನ್ನೆಯನು ಕಾಮುಕರ ಬಲಿಗಿಟ್ಟು

ಅರ್ಚಕನು ದೇವನನು ಸುಡುಗಾಡಿಗಿಸೆದು

ಬಿಡುವ ಪಾತಕವಿಂದು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ? (ಮಗನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದು):

ಓದಿ ನೋಡಿದೆ ಮಗನೆ ? ದೇವ ಕಳುಹಿದ ಆಜ್ಞೆ,

ಓದಿ ನೋಡಿದೆ ರಾಮ ? ನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ದೇವನನು

ಮನದಣಿಯೆ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಮರಣವನು ಮುದ್ದಿಡುವ.

ಚಿನ್ನಮ್ಮ:—(ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ) ಈಗ ಬಂದಿತೆ ಸಾವು ?

ರಂಗ:—(ವಿಚಾರದ ನಗೆಯಿಂದ) ಸಾವಲ್ಲ. ದೇವ !

ತೋಷದಲಿ ಬರಮಾಡಿ ಕಾಣಿಕೆಯ ಸಲಿಸೋಣ.

ನಮ್ಮ ದೇಹದ ಬಿಸಿಯ ನೆತ್ತರವ ತೆಗೆದು

ನೈವೇದ್ಯವೆಂದಿಟ್ಟು ನಗುನಗುತೆ ನಲಿವಾ.

ಓಬಲ:—ಕಟುಕರೇ ! ಒಳಬನ್ನಿ. ದಿಂದನಿಳಿಸಿರಿ ಕೆಳಗೆ (ಕಟುಕರು ಬರುವರು)

ರಾಮ:—ಯಾರಿಲ್ಲಿ ಬರುವವರು, ಗಂಡಸನೋ, ಸಂಡನೋ ?

ಜೀವನನು ಸಂಚಿಟ್ಟು ಕಾಲಿಡಲಿ. (ಕಟುಕರು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುವರು)

ರಂಗ:—(ರಾಮನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು) ತಾಳು ಮಗು.

ಚಿನ್ನಮ್ಮ:—ಕೊಲೆಗಡಿಕರೇಕಿಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಣೇಶ ನೀವಿರಲು ?

ಅವರ ಕರವಾಳಕ್ಕೆ ತಲೆಗೊಟ್ಟು ಸಾಯುವುದೆ ?

ಏಸು ಪಾಪಿಯ ರಕ್ತ ಮೂಸಿಹುದೆ ಕಾಣೆನ್ನೆ

ಪುಣ್ಯಮಯ ನಿಮ್ಮ ಕಡುಗ ನಕ್ಕಲಿ ನಮ್ಮ

ಕೊರಲ ಕೆನ್ನೀರು.

ರಂಗ:—(ಚಿನ್ನಮ್ಮನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು)

ಎಲೆಗೆ ಸತಿ, ಸಾಯುವಾ

ಸಮಯದಲಿ ಅಭಿಮಾನ, ಕುಲಕೀರ್ತಿ, ಪಾವಿತ್ರ್ಯ,

ಗೌರವದ ವ್ಯವಹಾರ ಕಾಯ ಬಯಸುವೆ ಜಾಣೆ !

(ತುಂಬಿದ ದುಃಖದಿಂದ)

ಅಯ್ಯೋ.... ಈ ಪುಣ್ಯಮೂರುತಿಗೆ ಕಡೆಗಾಲ
ಕೊಲೆಗಡಿಕ ನಾನಾಗಬೇಕೆ? ಹೇವಿಧಾತಾ ! !

ಓಬಲಃ— ಕಟುಕರೇ ! ಹೊತ್ತು ಬಹಳಾಗಿಹುದು. ರಾಜಾಜ್ಞೆ
ಮೀರುವುದು.

ಕಟುಕರು:— (ಅವಸರಿಸುತ್ತ) ರಂಗದೊರೆ ಸಜ್ಜಾಗು.

ರಂಗಃ— (ಅವರನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತ) ನಿಮಗೇಕೆ

ಈ ಶ್ರಮವು. ನಾವು ಮಾಡುವ ಕಷ್ಟ ನೋಡುತ್ತಿರಿ.—

ಗಿರಿಯ ಮೇಲದು ಕುಳಿತ ಗಿರಿಯಾನಂತೆ. ಮಗು.

ಮರಣಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿಗೇ ಐತುತ್ತು ನೀನಾಗು.

ಜನನಮರಣವ ಮೀರಿ ಮೆರಗಿಡುವ ದೇವನನು

ನೆನೆ ಮನದಿ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ನೀಡೆಂದು ಬೇಡು ಗಡ.

ಚಿನ್ನಮ್ಮ:— ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೈವವೇ ನೀವಿರಲು ಮತ್ತುವ

ದೇವನನು ನೆನೆಯುವುದು? ದುಕ್ಕದುರಿ ನಂದಿಸುವ

ಅಧಿಕಾರ ನಿಮಗುಂಟು. (ಸೊಸೆಗೆ), ನಮಿಸಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಗೆ.

ರಾಮಾ, ಚಂದ್ರಭಾಲಿ ನೆತ್ತಿಗಿದು. ಬಲಗೊಂಡು

ನಿಲ್ಲೋಣ. ಬಿಕ್ಕದಿರಿ. ಬಿಕ್ಕದಿರಿ.

(ಸೊಸೆಯು ಚಿನ್ನಮ್ಮನಿಗೆ ನಮಿಸ್ತು ನಮಿಸಲು. ಚಿನ್ನಮ್ಮನು ಅವಳನ್ನು
ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು, ಕಣ್ಣೀರಪುತ್ರ) ಏಳಮ್ಮ

ಸೊಸೆಯುದ್ದು ನಿನ್ನ ಮೊಗದಾವರೆಯ ನೋಡಿದರೆ

ಅಳಲತೊರೆಯುಕ್ಕುವುದು. ಕಣ್ಣೀರು ಕೋಡಿಯಲಿ

ಒಡೆಯುವವು. ಬೇಡಬೇಡಾ ಭಾಸ. ನುಂಗುವೆನು

ಆ ದುಕ್ಕ ನುಂಗಿದೆನು.

ಸುವರ್ಣ ಭಾರತಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ—

(ರಾಮನು ತಾಯಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಚಿನ್ನಮ್ಮನ ದುಃಖವು ಒತ್ತರಿಸಿ ಬರುವದು. ಎಷ್ಟು ತಡೆಯ ಬೇಕೆಂದರೂ ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ. ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುವಳು. ಕೆಲಹೊತ್ತು ಹೀಗೆ ನಡೆದ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಕಣ್ಣೊರಸಿಕೊಂಡು ರಾಮನ ಮುಖವನ್ನು ತನ್ನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು)

ಮಗುರಾಮ, ಜೀವಾ

ನನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ಸೆಲೆಯು ಹುಲಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತ
ಇಲಿಯಾಗಿ ಸಾಯುವುದು. ರಾಮಾ, ಅನ್ಯಾಯ.
ಜಗಕೆಂದು ಬಲಿಯಾಗಿ ಸಾಯೋಣ ಸುಮ್ಮನಿರು.
ನೋಹಬಿಡು. ಹರಿಸೋಗೆ ಸಾವಿಗದು ಸಾಗೋಣ.

(ಮುದ್ದು ಕೊಡುವಳು) ಮರಣದಾ ಸೋಪಾನವೇರಿದರು ಮುದ್ದಿನಲಿ
ಮಾಯವಿದೆ. ನೋಡಿಯಿದೆ. ಸೊಗಸುಂಟು ಸವಿಯುಂಟು

(ತನ್ನ ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ಮಗು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಹೊಸೆದಾಡುತ್ತಿರು
ವದು. ನೋಡಿ) ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಾಡುವಳು ಮೂಲೆಯಲಿ ಮಲಗುತ್ತ

ಅವಳಿಗಲ್ಲಿಯ ಭಯವು. ಬಾ ಮಗುವೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ (ಎಂದು ಹೋಗಿ
ಎತ್ತಿ ಎದೆಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು) ಹೋಗುವೆವು ಹೊರಗಿನ್ನು ಈ ಲೋಕದಾಟ.

ನನ್ನ ಬಸುರಿನ ಬೇನೆ ಬೆಲೆಗಾಣದಾಯ್ತು.

ಎಳೆಮಗುವೆ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ನಿನ್ನ ನೆತ್ತಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ

ಜಗವೆ ಹಾಕಲಿ ಮುನ್ನ (ಕಣ್ಣೊರಸಿಕೊಂಡು) ಹೋಗುವೆನು.

ಹೋಗುವೆವು—

(ಎಂದು ಮುದ್ದಿಟ್ಟು, ಆಯಾಸದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ)

ಹರಿದೋಗೆದು ನಿಂತಿಹೆವು ಈ ಲೋಕ ಬಂಧನವ.

ಪತಿರಾಯ, ನಮಿಸುವೆನು ವರನೀಡು. ಅಭಯವರ

ನೀಡೆನಗೆ. ಶಿರದ ಮೇಲಿರಲಿ ವರದ ಹಸ್ತ.

ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರ ಬೆಳಕು ಬೊಮ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆಯೆ

ಇರುವನಕ ನೀನೆನಗೆ ಪತಿದೇವ. ಪತಿದೇವ.

ಭೂತಾತ್ಮನೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಚಿನ್ನೋತ್ತಮನೇ ಸಾಕ್ಷಿ. (ರಾಮ, ಸೀತಮ್ಮರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ) ಶ್ರೀರಾಮ, ಸೀತಮ್ಮ ಮನದ ಬಯಕೆಯ ಬೇಡಿ. (ಅವರು ಕೈಮುಗಿಯುವರು)

ಕಡುಗವೆತ್ತಿರಿ ಮೇಲೆ ನಡುಗದೆತ್ತಿರಿ ಮೇಲೆ
ಏಕ ಪ್ರಘಾತಿಗೇ ಈ ಲೋಕ ಬಿಡಿಸುವುದು.
ಸಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿ. ಹೂ. ಪತಿದೇವ ಕೊಯಿದುಬಿಡು.

(ಸಾವಿನ ಸಂಗಡ ಆಡ:ವನಂತೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಳು.)

ರಂಗ:—ಓಬಲಾ! ಎದೆಯುಂಟೆ ನಿನಗೆ ?

ಓಬಲ:—(ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ)

ಮಾತೇಕೆ !

ಗಳಿಗೆ ಹಾರಿತು ವ್ಯರ್ಥ. ರಾಜಾಜ್ಞೆ. ರಾಜಾಜ್ಞೆ.

ರಂಗ:—(ಚಿನ್ನಮ್ಮನನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಅಲಿಂಗಿಸಿ.)

ಹೇಗೆ ಹೊಡೆಯಲಿ ಸತಿಯೆ ? (ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ)

ಬಾಳೆಂಬ ಕಡಲಿನಲಿ

ಕೈಕೈಯ ಕುಣಿಸುತ್ತ ಈಜಿದೆವು ನಗುನಗುತ;
ಎದೆಎದೆಯ ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿದೆವು ದೇಹಗಳ;
ದೈವ ಧರ್ಮದ ಮುಂದೆ ಜೀವನದ ಹಣತೆಯಲಿ
ಪ್ರೇಮರಸವನು ಸುರಿದು ಬೆಳಗಿದೆವು ಅರುತಿಯ.

ನನ್ನ ಕಾಲಲಿ ಮುರಿದ ಮುಳ್ಳ ನೀ ಕಿತ್ತಿರುವೆ.

ನಿನ್ನ ಮನದಲಿ ನೆಟ್ಟ ಮುಳ್ಳ ನಾ ತೆಗೆದಿರುವೆ.

ಕೈಗಳನು ಕುಲುಕಿಸುತ, ಮೈಗಳನು ಪುಲುಕಿಸುತ

ರಾಗರತಿರಂಗದಾ ತರಂಗಸರವನು ಹೆಣೆದು

ಸಂಸಾರ ಶ್ರೀರಾಗ ಹಾಡಿದೆವು ಚಿಲುವಿ !

ಒಂದೆ ಜೀವಕೆ ಚಿಗಿದ ಈ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳು

ಒಂದೆ ಕೆಲಸವ ಸತತ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿಹವು.

ಈಗಂತು ಹೊಡೆಯುವುದು. ಕೈಯ್ಯನೆಗಪದು ಮೇಲೆ

ಚೆನ್ನೆಯೇ ! ಈ ಕೈಯು, ಅನ್ನ ಹಾಕಿದ ಕೈಯು
ಮುದ್ದಾಡಿಯೆತ್ತಿರುವ, ನಲಿದುಲಿದು ಆಡಿರುವ,
ಧರ್ಮ ಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಕೈಯಿಂದ ಹೊಡೆಯುವುದೆ !
ಏನು ಮಾಡಲಿ ಹೇಳೆ ? ಮನದನ್ನಿ ! ಏ ಮನ್ನೆ !!

(ಎಂದು ಅವಳ ಕೈಗಳನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸುವನು.)

ಓಬಲಃ—ಒಳಬನ್ನಿ ಕಟುಕರೇ !

ಚೆನ್ನಮ್ಮ—(ದೈವ್ಯದಿಂದ) ಬೇಡ ಬಲ. (ರಂಗನಿಗೆ) ನಡುಗದಿರಿ.

ಸಗ್ಗದಾ ಬಾಗಿಲವು ತೆರೆದಿಹುದು. ಕರೆಯುವರು
ಅಪ್ಪರರು. ಗಂಧರ್ವ ನಡೆಸಿಹರು ಮಧುರವಾ—
ದಾಲಾಪ. ಕಿನ್ನರರು ಕಿಂದರಿಯ ಮೀಟಿವರು.
ಸುರಗಣವು ಬೊಗಸೆವೂ ಬಿಡುತಿಹುದು ಬಾನಿನಲಿ.
ಹಾರುತಿದೆ ದೇವದೂತರು ತಂದ ನಡೆಮಾಡ
ಮಣ್ಣು ಕುಡಿಕೆಯ ನೊಡೆದು ಹಾರಿಸಿರಿ ಹಲ್ಲಣವ
ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ನಾಥ. ಸೆರೆಮನೆಯ ಸಹವಾಸ
ಬೇಗ ನೀಗಿಸು ನಲ್ಲ. ತಡೆ ತಡೆದು ಎಡವದಿರು.

ರಂಗಃ—(ಅವಡುಗಟ್ಟಿ) ಓಬಲನೆ !....

ಚೆನ್ನಮ್ಮಃ— ಪಾಪಿಯವ. ಶ್ರೀವತಿಯ ಹೆಸರೆತ್ತಿ-

ರಂಗಃ—ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡನಾಯಕನೆ, ವಿಶ್ವಪಾಲಕದೇವ (ಕೈಮುಗಿದು)

ಧೈರ್ಯವನು ನೀಡಿನಗೆ. ಹೇಸಾಧ್ವಿ ! ಮೊಗ ಚಾಚು
ಮುತ್ತಿಡುವೆ ಮನದ ಮಲವನು ರತಿಯೆ ಈ ಮುತ್ತು
ತೊಳೆಯುವು. (ಮುತ್ತಿಟ್ಟು)

ಹಾ ಸೌಖ್ಯ. ಸುಳಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತುವುದು.

ಏ ಹೆಣ್ಣೆ ! ಮೋಹಕಳೆ ಸಾಲದದು ಧೈರ್ಯ !!

ಚೆನ್ನಮ್ಮಃ—ಅದು ಹೇಗೆ ಅಳುಕುವಿರಿ ? ಬೆಚ್ಚುವಿರಿ ! ? ಬೆದರುವಿರಿ !!

ಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು ಬಂದೆ. ಹಾರಿಸಿರಿ ಮಣ್ಣುಂಡೆ.

ರಂಗ:—(ತೊಡಳಿಸುತ್ತ) ಏ ರಾಣಿ !

ಚಿನ್ನಮ್ಮ:—(ರಂಗರಾಯನ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆತನ ಮುಖ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವವರಂತೆ)
ಯಾಕೆಂತು ಅಂಜುವಿರಿ ?

ರಂಗ:—(ನಡಗುವ ದನಿಯಿಂದ) ಅಧೈರ್ಯ !

ಚಿನ್ನಮ್ಮ:—(ಪೂರ್ವದಂತೆಯೇ)

ಧೈರ್ಯವೇತಕೆ ಬೇಕು, ಮಾಂಗಲ್ಯದೊಡೆಯ ?
ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದುದುವೆಲ್ಲ ಕನಸೆಂದು ಕಾಣುವುದು.
ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ ನಾವು ತೆರಳೋಣ ನಲ್ಲ.
ಸ್ವರ್ಗದಲಿ ನಮಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಹುದು ರಾಜ್ಯ.
ನಿಮ್ಮ ದಾರಿಯ ದೇವ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂದಿಹೆನು.
ಬೇಗ ನಡೆಯದು ರಮಣ (ರಂಗರಾಯನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ).
ಧರೆಯ ಶಿಖರದ ಕಡೆಯ

ಮೆಟ್ಟಿಲಿಗೆ ಬಂದಿಹೆವು. ಇದರ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆ
ಸ್ವರ್ಗಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲಿಹುದು. ಈ ಬಾಳ
ಕಡೆಯುಸಿರು ಮೂರುಂಟೊ, ನಾಲ್ಕಿಹವೊ ! ? ಐದನೆಯ
ಉಸಿರನ್ನು ನಾಕದಲಿ ಎಳೆಯೋಣ. ಹಾರಿಸಿರಿ.
ಈ ಭೂಮಿಯೇ ಮಣ್ಣು ಉರುಳಿಸಿರಿ ಕೆಳಗೆ.

ರಂಗ:—ಏ ! ಚೆಲುವೆ !!

ಚಿನ್ನಮ್ಮ:— ಹಾಳು ಬಾಳಿನ ಬಾಸೆ ಬಳಸದಿರಿ.

ಸಗ್ಗವನು ಸೇರುತ್ತ ಸಗ್ಗನುಡಿ ಸುರಿಸೋಣ.
ಒಂದು ಅಕ್ಕರವಿನ್ನು ನುಡಿಯದಿರಿ. ನನ್ನಾಣೆ !
ನೋಡಿ ! ಆ ಆಗಸದಿ ನಡೆಮಾಡ ಎಡಬಿಡದೆ
ಹಾರುತಿದೆ. ಅಚ್ಚರಿಯರೆಚ್ಚರಿಲ್ಲದೆ ಕುಣಿದು

ಸುವರ್ಣ ಭಾರತಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ—

ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಆಗ್ಗಳಿಕೆ ಹಾಡುತಿಹರಲ್ಲಿ
ಹೊಡೆನಲ್ಲ. ಕಡಿನಲ್ಲ. ಹೊಡೆದುಬಿಡು ಹೊ ಹೊ.

(ಎಂದು ಶಿರಬಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಳು. ಅವಳಂತೆ ರಾಮನು, ಸೀತೆಯೂ ನಿಲ್ಲುವರು. ಅವರೇ
ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ)

ರಂಗ:—(ಮುಗಿಲನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ)

ಪರಮಾತ್ಮ ! ಈ ಕಾರ್ಯ ನಡಿಸುವವ ನೀನೆಯೆ ?

ಸೀತಾಂಬರಧಾರಿ ! ಪರಬ್ರಹ್ಮ ! ಪಶುಪತಿಯೆ !

ಗರುಡವಾಹನ ಕೃಷ್ಣ ! ಮುರಮರ್ಧ ! ಮುರಾರಿ !

ಆನಂದ ! ಅಚ್ಯುತನೆ ! ಚಿನ್ಮಯ ! ಚಿರಂಜೀವಿ !

ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ದುಗುಡ ಪರಿಹರಿಸಿ ಕಾಪಾಡು

ಇಹಲೋಕ ದುಕ್ಕವನು ಪರಲೋಕ ಸುಖವಾಗಿ

ಸ್ವರ್ಗರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಬರಮಾಡು ರಕ್ಷಕನೆ ?

(ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನು. ಕೆಲ ನಿಮಿಷ ಹಾಗೇ ನಿಲ್ಲುವನು. ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು
ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುವನು. ಖಡ್ಗವನ್ನು ಒರೆಯಿಂದ ಹಿರಿದು ಝುಳುಪಿಸಿ, ಅವಡುಗಟ್ಟಿ
ಹೂವೆಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವೇಶ ತುಂಬಿದವನಾಗಿ ಖಡ್ಗ ಪ್ರಹಾರ ಮಾಡುವನು. ರುಂಡ
ಗಳು ದೇಹದಿಂದ ಕಳಚಿ ಬೀಳುವವು. ರಕ್ತವೆಲ್ಲ ರಂಗನ ಕಡೆಗೆ ಚಿಮ್ಮುವದು. ರಕ್ತ
ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಅವನ ಬಟ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲ ನನೆದು ಹೋಗುವವು ದಿಂಡಗಳು ರಂಗನ
ಕಾಲು ಹಿಡಿಯಬರುವಂತೆ ಗುಡುಗುಡು ಉರುಳುತ್ತ ಅವನ ಕಡೆಗೇ ಬರುವವು. ಎರ
ಡನ್ನು ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು)

ಕಾಲೇಕೆ ಹಿಡಿಯುವಿರಿ ? ಏ ಮಡವಿ, ಏ ಮಗನೆ ?

ಕಾಲೇಕೆ ಹಿಡಿಯುವಿರಿ ? ಸೀತಮ್ಮ, ಯಾಕೆ ಪಾಪಿಯ

ಹಿಡಿದೆ ? ಕಾಲೇಕೆ ಹಿಡಿಬರುವೆ ? ತಾಯೇ !

ಪುಣ್ಯಲೋಕವ ಸೇರ್ದ ಪುಣ್ಯವಂತರು ನೀವು.

ಇದೊ ಬಂದೆ, ಇದೊ ಬಂದೆ ನಾನ್ಲೆ ಬಂದೆ !

ದೇವ ದೇವನ ಪಾದ ಹಿಡಿಯಲ್ವೆ ಹೋಗೋಣ (ಎನಲು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ
ಅವುಗಳ ಜೀತವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವದು. ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲು
ವನು. ಖಡ್ಗವನ್ನು ಬಿರಬಿರನೆ ನೋಡಿ)

ಈ ಖಡ್ಗ, ನಿಮ್ಮ ಎದೆಯನು ಕಂಡ ಈ ಕೈದು
ನಿಮ್ಮ ನೆತ್ತರವುಂಡ ಈ ಕಾಳಶಸ್ತ್ರ
ನನ್ನ ಎದೆ ಮುದ್ದಿಡಲಿ (ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ)

ಹಾ ರಾಮ, ಹಾ ರಾಮ (ಎಂದು ಬೀನಾಗಿ
ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು, ದೇಹವು ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳುವದು. ಓಬಲನ್ನು
ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿರುವನು. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಕಳೆಯಿಲ್ಲ. ಕಟುಕರು
ಒಂದು ಕಡೆ ಬೆದರಿ ನಿಂತಿರುವರು. ರಂಗರಾಯನ ಧಡವ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು
ಓಬಲನು ' ಹಾ ' ಎಂದು ಎಚ್ಚತ್ತು ವಿಕಟಹಾಸ್ಯಗೈದು.)

ಓಬಲಃ—ವೈರಿಗಳ ಕಾಡುವನ ಧಗಧಗಿಸಿ ಭಸಿತಾಯ್ತು (ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಒಂದು
ಕತ್ತಲೆಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ “ ಗಂ.ಗಾ ” ಮಾಡುತ್ತ ಕಾಲು ಒಗೆಯು
ತ್ತಿರುವದು. ಅದನ್ನೂ ನೋಡಿ)

ಉಳಿದಿಹುದು ಈ ಗುಳ್ಳಿ. ಒಡೆಯುವೆನು. (ಕಟುಕರಿಗೆ)

ಕಟುಕರೇ !

ನಂದಿಸಿರಿ ಇವಳ ಜೀವಜ್ಯೋತಿ. (ಎಂದು ಆ ಕೂಸಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವನು)

ಕಟುಕರು:—(ಕಂಠಾಯಮಾಸೂಗಿ) ದೊರೆಗಳೇ !

ನಮಗೆ ಮೀರಿದ ಮಾತು ! (ಕೈ ಮುಗಿಯುವರು)

ಓಬಲಃ—(ಬೆಕ್ಕಜಬಟ್ಟು) ಮೀರಿದ್ದು ನಿಮಗೆ !

ಕಟುಕರು:—(ಕಟ್ಟಿದ ಕೈಗಳನ್ನು ಜಿಚ್ಚಿ)

ಹಾಳು ಹೊಲಿ ಮಕ್ಕಳರು ನಾವುಂಟು !

ಜನ್ಮದಲಿ ಈ ಘೋರ ಕಾರ್ಯವನು ನೋಡಿಲ್ಲ !

ಕೇಳಿಲ್ಲ ದೊರೆಯೇ !! ಅಯ್ಯೋ (ನಡ ಗುತ್ತ,) ಇದ ನೋಡಿ

ಎದೆ ನಡುಗಿ, ಬಾಯೊಣಗಿ, ಮೈ ಚಿಪ್ಪು, ಬಿಟ್ಟಿಹುದು.

ಗಟ್ಟಿಗರು ನೀವುಂಟು. ನಮಗಿಂತ ಗಟ್ಟಿಗರು

ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲೆ ನುಂಗಿ ಆ ಕೂಸು ಕಾಣಿಸದು.

ಈ ಖಡ್ಗ ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಜೇಡುವೆವು ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು. (ತಡವರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವರು)

ಓಬಲ:—(ಜರಿಯುವಂತೆ) ಬಿಡಿ ಬಿಡಿರಿ. ಆವ ಗಹನವು ನಮಗೆ ಎಳವಳ್ಳಿ
ಕುಯ್ಯಲದ ಹದನ ಕೈದುಗಳೇಕೆ ? ಕೈಯಿಂದೆ

ಕಿತ್ತುವೆನು. (ಎಂದು ಆ ಕೂಸನ್ನು ವೇಗದಿಂದ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು
ಕತ್ತು ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದನು. ಅದರ ಚೀರನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಟುಕರು ಅಯ್ಯೋ ಎನ್ನುವರು.
ಒಬ್ಬನಂತೂ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ನಡುಗು
ತ್ತಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಬಾಯಮೇಲೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಮರೆಯಾಗಬೇ
ಕೆಂದು ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಓಡಾಡುವನು. ಓಬಲನು ಆ ಕೂಸನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಒಗೆದು ಜಯ
ಪಡೆದವರಂತೆ ಅಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಬರಹತ್ತುವನು. ಪರದೆಯು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬೀಳು
ವದು.)

ನಮ್ಮ ಮಾಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳು.

ಕಾದಂಬರಿಗಳು.

೧. ಸಂಜೀವಿನಿ	ಲೇ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾಟೀಲ	ಬೆಲೆ ೨—೮—೦
೨. ರಕ್ತಧ್ವನಿ	ಲೇ. ಶ್ರೀರಾಮ ಪಾಟೀಲ	,, ೪—೦—೦
೩. ಚಿದಂಬರ	ಲೇ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾಟೀಲ	,, ೧—೦—೦
೪. ಸ್ವಪ್ನದರ್ಶನ	ಲೇ. ಶ್ರೀ. ರಘು	,, ೧-೧೨—೦

ಕಥಾಸಂಗ್ರಹ.

೫. ವಾಸನಾಭೂತಗಳು	ಲೇ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾಟೀಲ	ಬೆಲೆ ೧—೮—೦
----------------	---------------------	------------

ನಾಟಕಗಳು.

೬. ಜನನರಿ ೨೬	ಲೇ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾಟೀಲ	ಬೆಲೆ ೦—೫—೦
೭. ನಮ್ಮೂರ ನಡತೆ	ಲೇ. ,,	,, ೦—೪—೦
೮. ರಾಜ್ಯತೃಷ್ಣೆ	ಲೇ. ,,	,, ೦-೧೨-೦

ಇತರ.

೯. ಒಗಟಗಳು.		೦—೧ —೦
------------	--	--------

ಬರಲಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು.

೧. ಜ್ವಾಲಾ (ಕಾದಂಬರಿ) ಲೇ. ರಾಜ.
೨. ಬೆಳಗಾವಿಯ ಹುಡುಗ (ಕಾದಂಬರಿ)
೩. ಪ್ರಸಾದ (ವಚನ ಸಂಗ್ರಹ)
೪. ಜಯಂತ (ಕಾದಂಬರಿ)
೫. ಪ್ರೇಮಯೋಗ. (ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹ)

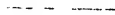
ಇಂದೇ ಚಂದಾದಾರರಾಗಿರಿ.

ವಾಚನಾಲಯದವರೇ, ಸಾಲಿಯವರೇ ಇಂದೇ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಸ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಕರ್ಮಿಶನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುವದು.

ವಾರ್ಷಿಕ ವರ್ಗಣಿ ಕೇವಲ ೬ ರೂಪಾಯಿ.

ಸುವರ್ಣ ಭಾರತಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಬೆಳಗಾವಿ.

ಜೀವನವು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಷ್ಟು ಸುಲಭವಾದುದಲ್ಲ
ನೂರಾರು ವಿಘ್ನಗಳು, ನೂರಾರು ದುಃಖಗಳು
ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಎದುರಾಗುವವು.

ಆದರಲ್ಲಿ

ತರುಣರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಮಸ್ಯೆ
ಇನ್ನೂ ಜಟಿಲವಾದುದು.

ಶ್ರೀ. ರಾಜರ

ಇದೇ ಘಟನೆ

ಜ್ವಾಲಾ! ಜ್ವಾಲಾ!!

ಇದು ನಮ್ಮ ಮೂಲೆಯ ಮುಂದಿನ
ಕಾದಂಬರಿ.

